

అర్యా,

మీరు వ్రాసిన బ్రహ్మంగారి చరిత్రకు చాలా మంచి తెలిసి.
భవత్కవిత్వము రసోత్తరమి గాను శ్లాఘాపాత్రముగానున్నది. ఏతిద్రోంధ
నిషయమై నాబుద్ధి పూర్వకముగా నన్మదభిప్రాయము పంపుకుందును.

శ్రమింప వ్రార్థితుడ,
కన్నకంటి ప్రభులింగాచారి.

ప్రథమాంకమున.

- 1 బ్రహ్మ
- 2 విష్ణుమూర్తి
- 3 యీశ్వరుడు
- 4 లక్ష్మీ సేవి
- 5 భూమి
- 6 నారదుడు
- 7 బ్రహ్మముగారు
- 8 వేంకటరెడ్డి—శిద్ద
- 9 వీరభద్రుడు

ద్వితీయాంకమున.

- 1 వేంకటరెడ్డి
- 2 వేంకటరెడ్డి తల్లిదండ్రులు
- 3 యోగిని
- 4 బ్రహ్మముగారు
- 5 గోవిందమ్మగారు
- 6 యేకాంబరయోగి
- 7 వటుడు
- 8 యోగిని

తృతీయాంకమున.

- 1 శిద్ద
- 2 మల్లయ్య
- 3 బ్రహ్మముగారు
- 4 గోవిందమ్మగారు
- 5 యీశ్వరమ్మగారు
- 6 గోవిందయ్యగారు
- 7 పోతులూరయ్యగారు

8 యేకాంబరయోగి

- 9 వీరుసాహెబు
- 10 ఆదంబి

చతుర్థాంకమున.

- 1 పోతులూరయ్య
- 2 బ్రహ్మముగారు
- 3 శిద్ద
- 4 భటుడు
- 5 గోవిందయ్య
- 6 గోవిందమ్మ
- 7 యీశ్వరమ్మ
- 8 యేకాంబరయోగి
- 9 కుష్టువ్యాధిగలబ్రాహ్మణుడు
- 10 యోగిని భార్య

పంచమాంకము.

- 1 బ్రాహ్మణులు
- 2 శిద్ద
- 3 బ్రహ్మముగారు
- 4 నబాబు
- 5 వీరుసాహెబు
- 6 యీశ్వరమ్మ
- 7 పోతులూరయ్య
- 8 గోవిందయ్య
- 9 యాయన భార్య
- 10 గోవిందమ్మ
- 11 యేకాంబరయోగి
- 12 అన్నాజి
- 13 అప్పాజి

క వి స్తు తి.

చ॥ జుగధిని సంభవించిన వి + మంబును కంఠమునన్ ధరించియా,
కిలువలరేనినిన్ తలను + గన్నడదాల్చిన శంభుభాతినా
దోసియు జుగధిని కడు + తీవ్రపు దోషము లుండెనేని మీ
తలపులలోన నుంచి సుకృతంబుల వెల్లడి నేయ మొక్కెదన్॥

గు రు స్తు తి.

మ॥ వగసీస్వాతి కుంబుధేందు కళిత + వ్యాపారకూపార శం
కరుధ్య నైకిపరాయణాత్మ పర రక్షా గోకనాభ్యంశు నన్
గరుణన్ సత్కవి తా ప్రకల్పకునిగా + గన్జీసి దీపించు మ
ద్గురుకోటిశ్వర శర్మ నెన్నెద మదిన్ + గోరె-ల్పసాదించగన్ ॥

ఆత్మబోధను జేయబడిన గురుస్తుతి.

కం॥ గురుత్వయాత్మ సుబోధను
సరిగను బోధించి నాకు + సద్గతి నొపెన్
స్థిరము శనగ పాట్వీరమ
నరనర లేకుండ గొల్తు + నాత్మభక్తిన్॥

శ్రీ రస్తు.
శ్రీవిరాట్పరబ్రహ్మజ్ఞానము.

శ్రీ విరాట్ప్రహ్మజ్ఞానం దము.

ప్రథమాంకము.

కా॥ శ్రీ రంజిల్లు ప్రపంచమంతయునుతా + సృష్టించి చాతుర్ముఖా
కారాయంచన లోలుబామ్మల విధం + బాకించు బ్రహ్మంబు సే
డిరాత్రి తననాయకంబును వద + ర్శింపన్ ప్రయత్నించెనో
ధీరాగ్రేసరులారగాంచి ప్రమదాధీనాత్ములై మించరే॥ 1

(సూత్రధారి తెరవైపుజూచి)

మా—నటీనటీ త్వరగా రావదియేమి నీ యలంకారము పూర్తికాలేదా
నటి—తెరలోనే యుండి తీవరించెడవేల॥

గీ॥ పురుషులే యలంకారము + బూసకున్న
యేమి యనరేము యదిబని + యేమి యండ్రు
శ్రీ లలంకారమున సదా + జెలగకున్న
యడ్డెతనమండ్రు పతియెడ తెడ్డమండ్రు॥ 2

సూ—(రాద్రముతో) ఆ ఆ యేమది నాటకాలోకనాయత్తచిత్తులై
చప్పట్లుతో తీవరించు సభాస్థారుల తీవ్రంబునకే నోర్వజాలక

నిన్ను తీవరించినందులకు త్వరగా రాకపోవుటయే గాక యడ
తెడ్డ మనుచుంటివా॥

నటి— నే ననుటకాదు కాదు కోపింపకుడు॥

సూ— ఎవ్వరనుట॥

నటి— మీ రనుటయే॥

సూ— యెట్లు

(నెరవెలుపుట ప్రవేశించి).

నటి— నీవు సరియైన యలంకారమును జూపి భాస్థారుల మనంబు
రంజింపజేయక యడతెడ్డమున బ్రవర్తించుచుంటివా యని నన్ను
గద్దింతురేమో యను యలంకున పూర్ణాంకృతనై వచ్చు
టలో కొంత యాలస్య మైనది కుమింపుడు (అని నమస్కరించును.)

సూ— టాటి యిదియేమి నాటకంబని యలంకారము జేయుచుంటివి?

నటి— నాధా యేనాటకంబైనను శృంగారన మిసుమంతైనను జూప
కున్న సభాస్థారుల రంజింప జేయుట దుస్సరంబుగదా॥

సూ— అవునొను రా॥

శ్రీ వీర బ్రహ్మ నందము.

గీ॥ భక్తిరసమైన శృంగార పటిమలేక

భ్రాంతిపూర్వుల రంజింపబడదు నీదు

మేల్మీ బంగారు నగయైన మెచ్చునట్లుల

పటిక నార్చక యుకిగిన ప్రాశ్నిగనున॥ 3

నటి॥ నాధా యీనాటకము భక్తిరస ప్రధానముగా గ్రాలునదియా!

యీ నాటకము పేరెయ్యది॥

సూ— కామనీమణి యింతవరకీ నాటకాభిధానంబే యెరుంగవా॥

కా॥ శ్రీ రంజిల్లు ప్రపంచ మంతయును తా సృష్టించి చాతుర్యుడౌ

రౌరా యంచనతోలు బొమ్మల విధంబాశించు తద్రూపమా

కారం బుద్ధతి దాల్చివచ్చి పరసౌఖ్య కర్షుడౌ పోతులూ

ద్వీరబ్రహ్మముగారి నాటకము తంస్విదీని నామంబున॥ 4

నటి—అహా మనోనాయకా యామహానుభావునిచరిత్ర కొంచెము చెవుల
కింపుగా వినుపించెదవా॥

సూ—చెవుల కింపుగా వినుపించుట యేటికి నేతానందముగా నాటక
మునే జూచెదవులే॥

భూదేవి—॥(తెరలో)

మ॥ గిరులకొ మోసితి వృక్షజాలమును శంక్తికొమోసి సింధువ్రజం
బరయకొ మోసితి సప్తవార్ధులననా + యాసంబుగా మోసితికొ
దురితాచారపరాత్ము గర్వితమతికొ + దుర్మార్గునికొ మోయగా
బరువైతోచె నికెందరో గలరె నాబ్బయెట్లనీ మోయుటలే. 5
నటి—(అలకించి) ప్రాణవల్లభా యెవరో యొక సాధ్వీమత్సరీ దీనారావ
మొనర్చుచున్నయది త్వరగా బోవుదము. ఈ నాటకము
ప్రాసిన కవి యెవరు ?

సూ—(అలోచించి).

క॥ సుగుణుకొ డుత్తముడుకొ పా

ల్లుగు దేవబ్రహ్మనుకవి + లాక్షణికుండుకొ

జగతికొ వాఙ్మయ సుబ్బమ

కగణిత యశులైన పుత్రు + లందగ్రజుడుకొ॥

6

నటి—ప్రియుడా యీ కవి యిదివరలో యేవియైననూ వ్రాసి
యుండెనా॥

సూ—యెందుకు వ్రాయలేదు ! ప్రపథమమున పుమామహేశ్వర శతక
మును ద్వితీయమున బ్రహ్మశ్రీ హేమూరి చంద్రయ్యగారి జేష్ఠ
పుంతుండును పట్కర్మ నిరీతుండును ఆశ్మబాధాతీతుండును
రాజ యోగానందుండును యీ కవి బంధుండును ఆశ్మమి
త్రుండును నగు వేల్పురి వీరబ్రహ్మముగారి ప్రేరేపణచే వ్యభి
చార చరితావహాన్యార్థ శతకమును తృతీయమున వీరి ప్రోత్సా
హముననే యీనాటకమున్నూ రచించెను.

(తెరలో భూదేవి)

మ॥ పునులకొ ధూరుట నిత్యకృత్యములకై + పురైల్వగల్పకొ విలో

కనము సల్పుట జ్ఞానము విడచి ము • క్తాభోగనోద్యోగమే
కనకంబంచు దలంచి మత్తిలుట యిం • కన్ చాల పాపంబు నీ

జనుల గల్గె భరింపజాల వరమే • శాభారము దీర్చవే ॥ 7

నూ— (అరికించి) • కాంతామణీ యెవరో యొక మహాత్మురాలు దీనా
లావములతో వచ్చుచున్నది. మన మిటనుండక విశ్రాంతము
పడ. (అవనికపడును, నిష్క్రమింతురు.)

నైకుంఠం— (ప్రథమాంకము.) 1 బ్రహ్మ 2 విష్ణు 3 లక్ష్మీ 4 యీ
శ్వరుడు కూర్చొని యుండగా భూదేవి ప్రవేశించును. (అందరు
తేతురు.)

లక్ష్మీ— (భూదేవిని గౌరవించుకొని) అంభా! యెన్ని దినంబుల కిట కే
తేంచితివి. యిప్పుడికి తీరినదా! (అని యొకవీధిపై పై కూర్చుండ
పెట్టి నమస్కరించును.) (అందరు కూర్చుండును.)

భూ—(సుఖభవ యని దీవించి) (సరసన కూర్చుండబెట్టుకొని) అమ్మా
యీ! యేనిటకు రావేదని నన్ను నిష్ఠురిము లాడుచుంటివా!
అయ్యో! నాకెక్కడ తీరిక.

నీ॥ జీవరాసులకెల్ల • జీవనాధారమకా
ఫలసత్యముల నిడు • పనియు గలదు
రోగబాలంబుల • బాగుజేకొనియెడ
పరమక్రియల నిడు • పనియుగలదు
భూషణాంకార • పూర్తికై నవరత్న
గనులను గల్పించు • పనియుగలదు
జగమున కాథార • చరిత్రనై సర్వము
భరియించి మోసెడు • పనియుగలదు

గీ॥ గాని యీపను లెన్నెని • కష్టమిడవు
దుర్మదాంధుల మోసెడు • దుర్లభంబు
పని యొకటి వచ్చుటకు వీ • లుపడగనీక
యేడుపించుచు నున్నది • కేమిసేతు!

(అని దుఃఖముతో కూర్చుండును.)

లక్ష్మీ— భూదేవతా! యేలదుఃఖంచెదవు దుఃఖంపకుము॥

విష్ణు— ధరణీదేవతా! పూర్వము క్రూరదానవ ప్రళయములు మునుప
వలన విని, మహారోషోద్దీప్తిహాననుండనయి.

మ॥ పదియాకారము లా ధరించి దురిత • వ్యాపాదుల దృంచి భా
స్వదలంకారముగా సురల్మునులు క్షౌ • వర్ధిల్లగావించి భూ
రిదయ భక్తు నిష్పశిద్ధుల ప్రవ • ర్ధిల్ల కటూక్షించి స
ముదముప్పంగ చరించి నట్టి విస • త్పుణ్యుండ నేనుండనే॥ 9

నూ— భయపడకుము కొంచెముట విశ్రమింపు. (యీశ్వరునిజూచి)
మహాత్మా యిందు కేమి సదుపాయము.

యా— పరాత్పరా యిందుకు సదుపాయమా?

మ॥ చతురత్వంబుగ జీవరాసులునుదం • చత్వీర్తి సృష్టించి యే
గతి యెవ్వనికి యెట్టికర్మము గలుం • గె నొప్ప తావ్రాయు సం
గతి తానేగ్రహించి దుష్టముల శి • క్షాపాత్రుల జేసెన
మృతి వర్ధిల్లు నట్లు జేయుటకు బ్ర • హ్మన్నంప యోగ్యులగుట

విష్ణు—మహాత్మా! మంచినంగతి వచించితివి. (బ్రహ్మనుజూచి) తనయూ
యాపని దీర్ఘభారము నీయందే స్థిరపరచితిని.

బ్రహ్మ— తండ్రీ! అటులే.

విష్ణు— కుమారా భూలోకంబున కేగివుత్తమాస్వయోద్భుతమైనై లల్లా
పల్లె వీరభద్రునకు శిష్యుండవై నారదమంత్రోపదేశుండవై సర్వ
శాస్త్రపారంగతుండవై తత్పార్థముచే దుర్మార్గు మోక్షమార్గుల
గా నొనర్చుచూ యీ కుమారదేవి భారంబెల్లను దీర్చి రావల
యును. శివ కేశవులమైన మేమెల్లప్పుడు నీకు సహాయభూతులై
దర్శన మిచ్చుచుండెదము. యిదియే మాయాజ్ఞ.

బ్రహ్మ—చిత్తము.

భూ— నాయనా! నాభారము దీర్చగలవా లేదా?

బ్ర— సంశయింపకుము.

మ॥ త్రిపురంబుల్ దునుమాడు దేవుడను ధా • త్రిభారమున్ దీర్చగా
యెపు డేరూపము దాబ్బగావలయునో • యెవ్వని శిక్షించితే

యువయోగం బిలగల్గునో యెరిగి • సద్యక్షిక్ ప్రవర్తించు వే
దవరుం డివనిదీర్ప నన్ననుచు లో • దర్శింపకోయమ్మరో! 11
నూ—యూశివ కేశవులే నాకు సహాయులై కార్యము నెరవేర్చెదరు
సమ్ముము.

భూ—నాయనా యిప్పటికి బ్రతికితిని. సృష్టిస్థితిలయాధికారులగు మూర్తి
శ్రేయం బేజీభవించిన కాని కార్యముండునా! (యీశ్వరునిజూచి)
మహాత్మా నన్ననుగ్రహించి తమ రభయ హస్తము నిండు.
బోయెడ.

యీ—ధరాదేవీ!

ఉ॥ యేటికి సంశయంబు వగ • వేటికి నాల్పుము తాత్పర్యమిం
కేటికి బొమ్ము నేన్విధి ధృ • శౌంధగుడున్ దగునేడు నేడిదే
ధాటిగయించి నారము ము • దంబలరారత్వదీయ భారమున్
సూటిగదీర్చుపూనిక • జూడుమిదే యభయంబు శక్లరో.
(అందరు నిష్క్రమింతురు తొల బడును.)

(నారద ప్రవేశము.)

మానసివృత్తం

సాగసంభవు సజ్జనకుండవు సంస్కరియించెద సత్యముగా
నూరునితండ్రివి మామకసద్మహిమప్రదనీయుడ మాధవనా
నేరములెన్నకు నిన్నదినమొద నీరజులొచన నిక్కముగా
నిరసభావము నీకడలేదని నిన్నుచలంతుము నీశ్వరులున్ 13
(అలోచన నభినయించి) యేమిది నేరాడఁచుకొన్నపుర మిదియే
నాయేమి? అపును యెందుకుగాదు. యీపుర బహిరంగమున

ఉ॥ కాలభయంకరుండు విష • కంకుడు రుద్రుడు దక్షయజ్ఞ శి
క్షాల్ తాస్పదుండు యఘ • సంచయ దుర్గదవాసలుండు గం
గాలహరీధరుండు దయ • గన్న సుతుండగు వీరభద్రు దే
వాలయమొండు గల్గెనని • వాసపుడున్ వలియించె నాకటన్.

నూ—అదుగో ఆ అగుపడునదియే వీరభద్రదాలయం. అటగల్గు చెట్ల
నీడల బాలకులతో జతగూడి వీరభద్రుండును యపుతారపూరు

ఘండగు బాలకుండును బోగుడాడుచుండురట. యోగమాయచే
యదృశ్యా కారుండనై అటనిలచి వారియాటల నేత్రోత్సవ
ముగా కొంత వీక్షించి యావల యవుతార పూరుఘండగు బాల
కుని కొక్కనికే దరిశనమిచ్చి ఆగతానాగతము నెరుంగునట్లు
గను, సమస్తవిద్యా పారంగతుడౌనట్లుగను, దివ్యజ్ఞానము గల్గి
నట్లుగను త్రివిక్రము నాజ్ఞప్రకారము సమంత్రోపదేశము
జేసెద.

(నిష్క్రమించును.)

(వీరభద్రదాలయం. వీరబ్రహ్మముగారు వేంకటరెడ్డి ప్రవేశము)

నేంక—మహాత్మా ప్రతిదినము మనతోగూడి

చం॥ విడువక యేకనాదముగ • భీతి బాలురు బారునట్లు భ
ల్గుడుగుడుచెల్లడోయనుచు • కూనినుగూయుచుయొక్కనొక్కని
వడి వడి చెంగగొట్టి తను • బట్టగవచ్చిన వారిసందర్భ
బుడమిని ద్రవ్యనెట్టి వడు • ఎక్ గని నేగెనువాని జెప్పనే.

(బ్రహ్మ—చేకాడా యామహానీయుని చరిత్రము నాకును గోచరము
గాకయున్నది. (తనలో) ఆమహానీయునితో ప్రలాటహాసమున
వెనుదీయక బోగుడాడి యీ రోజున వాని జన్మవృత్తాంతము
గనిపెట్టెదను. (ప్రకాశముగా) యీరోజున బాలకులెవరూ అడు
కొనుటకు రాకయుండి రేమికారణమై యుండునో.

నేంక—అయ్యా! యేల విచారించెదరు. ఆవేశకందరూ ప్రవేశించెదరు.
ఆచెల్లనీడను విశ్రమింపుదము వద. (నిష్క్రమింతురు)

(నారదుడు ప్రవేశించి తనలో)

నా—ఈ రోజు నాకు సుదినంబుగానే యున్నది. అప్రయత్నంబుగా
నాహారంబు లభించుచున్నది. ఈ మరుగుననిచి వీక్షింపుచు
యీ సమరాశనమును భుజించెదగాక. (తెరలోపలకేగి తిరిగివచ్చి)
ఆహా వీరభద్రుండు మాయవేషముతో నొక బాలకుండయి
కూత కూయుచు వచ్చినంతనే

మ॥ అరుగో బాలకులందరూ జెదరు చా • హాకారముల్ చేయుచు
బరువక జొచ్చిరి పోతులూర్వరవర • బ్రహ్మవతారుండ నా

దరణా భద్రుని పట్టనిల్చె నిక శ్రాద్ధ నోప్పరనుంకంతుకే
పరమానందముగాగనుంగొనిభుజం • పక్షాతుయుద్ధాన్నమృత.

(తెరలోపలి కేకి తిరిగివచ్చి ఆశ్చర్యముగా)

మ॥ ననుభావక్రము ధిర్దిరందిరుగ గ్రా • నవ్రాతమల్లాడ సా
రస మిత్రుండును సారసారి రుచిరా • రంకాన మొత్తంబునా
య సువర్వ ప్రజమబ్బడింప యలస • ప్తాంబోధులొక్క వృధా
రససంగ్రామము వీరభద్రుడు పర • బ్రహ్మాంబానర్పు బలే.

(వీరభద్రుడు తెరలో రొదరిగిగా)

మ॥ ననునోశించెడి శక్తి నీకు గలదా • నన్నట్ట ముంకంతువా
ఘనదోర్దర్శులె తల్లకిందయిరి వి • క్త నావ్రతాపాగ్ని నీ
వన నాకెంతటి బంబువోదు విపుడె • వ్యాపై న పైదోడునై
కొన యోచింపుము లేద తప్ప జనగణ • కూర్మిన్వీలొకంపుమీ.

(అని తెరవెలుపలికి పోవీలి యిద్దరూవత్తురు. నారదుడు లోపలికేగును.)

(బహ్మ—(రోషముతో)

మ॥ ఘనదుర్వార పరాక్రమక్రమణ డా • క్త నేడు గాహుద్యయం
బున బంధించెద జూడుమింక వశినక • బోద్రోచితాగ్నిజే
జనులేకుంశినన్న వేడుకొను భీ • మ్మంటెల యుమ్మన్నికే
తనమార్గంబును బట్టజేసెదను భవ । ద్వర్పం దర్పంబనక.

(అని వీరభద్రుని కాగిటవట్టుకొని నిల్చు) (వీరభద్రుడు కొంతసేపు

పెనుగులాకి వదలించుకోనేక ఆశ్చర్యముతో వీరభద్రుడు).

నీ॥ అమరులతోయుద్ధ • మాచరించితిగాని

యీ మహాబలునకిం • కెవడుదీటు !

యక్షులతోనూ • నాజన్మీతిగాని ।

యీ మహాబలునకిం • కెవడుదీటు ।

గరుడముఖులతోనూ • మర మొనర్చితిగాని ।

యీ మహాబలునకిం • కెవడుదీటు ।

మనుజునమరముల • నమరగాంచితిగాని

యీ మహాబలునకిం • కెవడుదీటు ।

స|| బ్రహ్మ విష్ణ్వశ్వరులవని • భారముడువ •
 నెంచి విష్ణ్వశ్వరులు యిద్ద • రంచితముగ •
 మొదటివాడైన బ్రహ్మక • మూల్యతేజ •
 మునిశిబంసయవతార • మూర్తియార||

20

మా—ఓమహానుభావ మీ బాహుబల విక్రమములు నే నెరుంగనివి

గావు సీపుయవతార పూరుషుండవుగాని యిరుండవుగావు||

చం|| హంహర భేదమెంతయును • నాత్మవీరంబడ సీకభక్తితో
 చిరుతాపనంబునుండి యెట • చీమ చిటుక్కననిమ్ము యీశ్వరా
 పరమ కృపాసముదయని • పాటలనాటల నంజరింతువీ
 ధరదురితాలపీడహన • ధన్యుడ సస్యపరావతారుడా||

21

మా—నిరుగుగప్పిన విధంబున భస్మిల్ల యుష్మన్మనో శేజమాన్యంః
 మై వెలుంగ ఆగమాత్యతార్థ బోధచేసెద నాతెరంగెరింగించెద
 మారుమాట వనింపక సస్మదాలయంబున కేళించుము (అని
 సంతోషముగా యిద్దరూ నిష్క్రమింతురు) (తిరిగి బ్రహ్మ గా
 వొక్కడే ప్రవేశించి సంతోషముగా).

చం|| ప్రతిదినమాటలాడుచును • బాలురనందరి నాగనికనం •
 చితగతి సంచరించినని • సీగనవానితెరంగు యిపైరిం
 గితి గిరిజాత్యజండుగతి • కబ్బుషుడుగ్రుకు వీరభద్రుడూ
 ర్జితుడు మదీయజన్మవివ • రించి పరంబు నెరుంగదెల్పునూ.

22

(నారదుడు ప్రవేశించుచూ),

చం|| రవికులసోమ దాసనిక • రప్రబలాఘ వినిర్జితాశీరా •
 మవనరుహలయేష్టధన • మామనిహృత్సరసీజదామదా •
 నవకులనాశ భీమసుర • నాయక పీక్షణ సామసశ్శృపా •
 ర్జన గణశీమ ఓ పరశు • రామనమో బలరామరామహా||

23

(బ్రహ్మ... (నారదునివైపు జూచి).

సీ|| కాషాయ పుంజౌక • కాయమందలరార

జవమాల ప్రేక్షతో • జరుపుకొనుచు

మూపున తాంబూర : మ్రోత వెట్టుచునుండ
కరమందు తాళముల్ • ఖంగురనగ
చరణాల నృత్యంబు • నల్పుచు చలరేగ
చిత్రంబుగాజడన్ • చెదరియాడ
చంకకమండల • మింకదండంబువే
లాసివాదాసిహ్ • రాసివీడ॥

స॥ శింకచెర్మంబు మొలయందు • జెలగుచుండ
రానురామ హరేరామ • రామయనుచు
పాట బాడుచునుండెతా • పసియెవండు
వాని కడకే? మ్రొక్కెడ • వాంఛదీ

24

(అసి వానికడకరిగి) తాపవర్యా నమస్కారము (అని నమస్కరించును).
నా—(నుఖభవా వైవాహికంపశ్చుకాయురారోగ్యప్రాప్తిరస్తు షట్
శాస్త్రగ్రాహ్యనర్హ శిధిరస్తు. దివ్యజ్ఞానవైభోగావాప్తిరస్తుమహా
సుభావ సింహ మానవుండవుగావు త్రిమూర్త్యాంశంబునబ్రహ్మ
వతారంబు ధరించు పుణ్యపురుషుండవుగాని వేరుకాదు నీమ
కన్నివిధంబుల జయం బాపాదించుగాక॥

(బ్రహ్మ—ఓహో (తనలో) యీ మహాసుభావుడు నా గురువరుండగు
వీరభద్రుడు నవియింపిన నారద రుషీశ్వరుడా యేమి (అని
కొంచెము నిదానించి) (ప్రకాశముగా) నారద మునీంద్రా మీరు
నన్ను దీవించుటలో వైవాహిక ప్రాప్తిరస్తు యని యంటిరి.

ఉ॥ పెంపిలియాశిన్ నతిశీ • బడ్డల సోదర పోషకార్థము
ద్దండపు కార్యకర్మల • దాగొనొనందున స్వస్థవిత్రమే
యుండదుమోక్షముగ్ గనుట • కుర్చిలభింపదు ప్రాప్తమయ్యయో
ముండెద బ్రహ్మచారినియి • యోమనిన త్తమ యాజ్ఞనియ్యవే॥ 25

నా—ఓహో అదేమి యిట్లునుచుంటివి॥

మ॥ జనకుండా నలచక్రవర్తియు హరి • శృంగుండు రామండున
రుదుగ్ గృష్ణుడు ధర్మరాజు మొదల • రాజ్యోపాహంబులం
దినమోక్షంబునుజెందరై రెయ్యటగా • దీరాజయోగలుమిం

చిన యోగంబిలలేదు నమ్ము దృఢహృదః శ్రేష్ఠబ్రహ్మచరీనః॥ 26
 మా—కాపున దివ్యజ్ఞానముం గలుగ రహస్యంబుగా నొక్కమంత్రంబుప
 దేశముశేసెద. దానియఃశిషూద్యష్టశిద్ధులు మహాత్ములు లభించును
 త్రిలోక విజయుండయ్యెదవు. సరస్వతీయే నీవలె మానవావతా
 రము దాల్చి యుత్తమాస్వయంబున జనించి గోవిందమృతమును
 నామంబుచే యెన్నిసంబంధము లుపపన్నుననూ నొల్లక నావలన నీస
 విస్తారమంతయు విని నిన్ను వివాహంబాడ నుద్యక్తురాలయి యు
 న్నది. (అవనికబడును. నిష్క్రమింతురు.)

ప్రథమాంకము సమాప్తి.

ద్వితీయాంకము.

(పాముగరచి చచ్చిన వెంకటరెడ్డి యీతని శిష్యుడండ్రులు
 దుఃఖముతో కూర్చొని)

తల్లి—నీ॥ నాయనా యిటకేమి • చేయవచ్చితివయ్యె
 మాయ చావొసగూడె • మాకుఁగూడె

తండ్రి—తండ్రి నీకీపాము • దాపరం బెట్లాయె
 మాకు దిక్కెవరురా • మాకుమూర

తల్లి—అల్లారుముద్దన • నానందమిడునీదు
 చాకచక్రమదేని • రా కుమార

తండ్రి—గొంతెమ్మకోర్కెలై • గొమరొందె మాకోర్కె
 లయ్యయో యికయెట్ల • హాకుమార

తల్లి—గీ॥ ముద్దుముచ్చటలన్నియు • ముగియలేదు
 తండ్రి—వయసుమీరియు వార్ధక్య • వార్ధిబడవు

తల్లి — కముభవుషింతలోన న • కాలమృత్యు

తిండి — పాలపడజేసె నిర్దయ • పట్టినన్ను.

(యింతలో యోగివేషమున బ్రహ్మముగారు ప్రవేశించి తనలో)

మ॥ ఇటనేవ్వారలొ పేరెలుంగునను నం • డ్రీ హాకుమారా సుతా

యటకెవ్వారలు బిచ్చవచ్చితివి నీ • యేపాముకాటందెనో

మటుమాయంబుగ జచ్చినాడవని బ్రేమతో యేడ్చుచున్నారల

క్కట యా బాలకుడెవ్వడెందులకు నై • కాలాహించే జచ్చెనో.

(అని ముందునకు నడచును. వేంకటరెడ్డి తల్లిదండ్రులు దుఃఖము

తో బ్రహ్మముగారిని జూచి) అయ్యా! మీరు యీ లగ్నిరాత్రి యట
కేట బంపితిరి.

మ॥ కలలోలై నను యాహితంబు మరువం • గాలేని విశ్వాసుడు

జ్వలతేజండురుకార్య నిర్వహించు దా • న శ్రేష్ఠుడయ్యయ్యమీ

చే కాడాయహిబంధము నమనె ర • ట్లింపక ప్రయత్నించి మా

కులముద్ధారణంబుమీ చిరుత నూ • కుక పుత్రుడో బ్రహ్మమా.

(అని నమస్కరించి దుఃఖముతో నిలతురు.)

(బ్రహ్మ — ఆశ్చర్యముతో) ఆహా యేమి నా స్నేహితుండగు వేంకట

రెడ్డికి పాప గరచటయు మృతినొందుటయునా. యేటిమాటలు.

మీరావలకు బొండు. (అని ధ్యానమభినయించి)

మ॥ అరిషడ్వర్గలతాసి నై పరమ స • త్యాచారవాత్మ్యుండనై

సరసస్వాంశత వీరభద్రునకు శి • ప్య శ్రేష్ఠునై ధారుణీ

నరముక దీర్చెడు వాడనై శవశి శుం • భన్మంత్ర శిధుండనై

గర్జముకబిచ్చితి లేచి రా నఖుడ వే • గక ప్రాణయుక్తుండవై.

(అని లేవదీయును.)

వేంకటరెడ్డి ఆహా ఎంతనిద్రబోయి లేచితివని లేచి బ్రహ్మముగారిని

గాంచి నమస్కరించును. (నిష్క్రమింతురు అవనికపషును. తెరలేచును.)

(కందివనములో బ్రహ్మముగారు యోగాసనమున కూర్చొని

యుండును. వేంకటరెడ్డి భయంబున పడకుచుగా నిలచియుండును.)

(బ్రహ్మ — (ధ్యానమభినయించి)

మ॥ అకటా దుర్మద పాపఖర్మ యిటు గో • హత్యోగ్రపాపంబు పూ
రక పోనేరదు యేలజేసితిది • రంజేమిట జేసి గా
మకసింబారి కులోద్భవుండవయి గో • మాంసంబు భక్షింపజే
నకలంకాత్మత మాకుశిష్యుడవుగ • మృత పాపము దృఢంబగుగ.

వేంక—అన్యూ చిత్తము.

ప్రహ్లా—మననూగోవును బ్రతింపబోవుదము పద. (నిమ్మ)మింతురు.)

వేంక—మహాప్రసాదము

(తెరవడును.)

(ప్రహ్లాముగారి కృజేప్రవేశించి)

గీ॥ బారచోరుల కాష్టాద చర్యగూర్చు

నెంచి యరుదెంచి నడిచి ప్ర • పంచవంశ

కమ్మయు పవలు దివితీని నిమ్మళముగ

నార్చు నం • మసంబు నా • యంత్రమయ్యె.

6

నూ— యీ గ్రామమునకు జేరితి (యాయెంట ముందరి తిన్నెపయి
పరుండెద. (అని కూర్చుండును.)

గోవిందమ్మగారు—ద్వారమీవలకునచ్చి బ్రహ్మాముగారిని గాంచి నమ
స్కరించి లోవో కేగి తల్లిదండ్రుల గాంచి ముగ్గురు పోగవేలువ
కేతెంచినట్లుదువరి.

గోవిందమ్మ— మా తల్లిదండ్రులారా యెన్నిసంబంధము లోచ్చినను
వల్లకమీమనంబులు కష్టపెట్టుచున్నా యిన్నిదినంబులు గడపితి.
యిప్పుడు మనలవాకటగల తిన్నెపయిన

మ॥ శిరమందు కిరమందుతొయితులు వా • సిగల్లువాడు శుభో
రకాపాయధరాంబరుండు వరరు • ద్రాతాదిపేరుల్ శిగో
ధరమందు గల్లువాడు భస్మధన వ • క్రశ్రేష్ఠుడు హేపరా
త్పర శంభో యనువాడు నన్నవరియిం • పో వచ్చిగుర్చుండెనూ

నూ—కావున మీరతిత్వరితంబుగా జని యామహానుభావుని తోడ్కొచ్చి
నన్నిచ్చి పరిణయం బొచరింపుడు.

తల్లి—అమ్మాయి యెంత సిచ్చిదానవు.

ఉ॥ వాని పురంబెరుంగము ని • వాసమెరుంగము జూనియానో య
జూనియునోనో శాస్త్రయొ యశాస్త్రయొ సత్తులునోనో కాడొ నీ
వే నిజముఁ గ్రహించి హృద • యేశ్వరు డంటివి పిచ్చిత్వగో
కాని నర్దు వరింతువె యి • కక జను కుక్కిరిమిక్కి రాడకక 8

అంతే—కుమార్తెను జూచి,

మ॥ ధననంతుల్ కడురూపవంతు లుగదీ • ద్యావంతు లెండంగునక
ఘనులై నోటికిచేతికెంగిలి వడం • గా చీకులేనట్టి వా
రనయంబు నినుగాంక్షశేయ యిటు లే • లావ్యర్థ సన్యాసిని
గని గాక్షించెడు చాలునమ్మ వినునిం • కక నీకు చేద స్తనూ॥ 9
గోవిందమ్మగారు... (కోపముతో)

ఉ॥ భావమునందు గొంకక న • భావత సీత్యరు నిర్వికారు ను
ర్భావవనీదవానలు వ • రాత్నరు దిట్టడరే వివాశకా
తే వివరీతబుద్ధి యని • లేద యరుంగరె మమ్ము గావుమో
దేన యటంబు మొక్కు డు • వేపుడు మిమ్ముక్షమించిబ్రాచెడు
సూ— యిదుగో నాదృఢాశ్లాపాయము తేటతెల్లమున చెల్వగవినందు.

ఉ॥ మీరెను తల్లదండ్రులకు • మీరెను బంధులకంచు నన్ను ని
స్సారముజేసి లోకులు య • సారతొక్కిన బల్లనిమ్ము నా
కోరిన భర్తనాకు సమ • కూరెను పెండ్లియాడుదాన దై
త్యారిపదాబ్జమాన త్రిపు • రాసురమర్దను పాదమానవళి॥

(నిష్క్రమింతురు.)

(గోవిందమ్మగారు వక్కతే దుఃఖముతో గూర్చి తనలో)

ఉ॥ నాతోడం దులెంతయు ఘ • సంబుగ నిన్నొనివచ్చి చేడు ప్రే
మాతిశయంబు జూపరని • యాగ్రహమందగబోకు నామ్మో
నీసినముఁ గ్రహించు నను • సీసతిగాగ వరించుమా యప
ఖ్యాతినడంచు మమ్ము కరు • కాంబుధిముంచు పరావతారుడా॥ 12

(అని నమస్కరించి పైటచెగు పరుచుకొని శయనించును.)

బ్రహ్మ— యెదురుగా వచ్చి నిలచి,

మ॥ పరిశుద్ధాత్మవయై ననుక వర వర • బ్రహ్మవతారుండ నం

చరయన్ గల్గిన దానవై నను వివా • హంబాడు నాన్ క్రిత్యో
గురిగా నిచ్చిన దానవై దనరితే • గోవింద రానమ్మ మీ
నోదండ్రాదులవీశి నేను జన వి • త్తంతుడు యోచించితిన్.. 13.
(గోవిందమ్మగారు లేచి నమస్కరించి)

మా—స్వామీ మీకన్న నాకిక్క డెవ్వ రాప్తులుండీరి. నేను మీ మె
టనే వచ్చుచుంటినిగాని నానోదండ్రాదుల వాచాదోష ముప
సంహరించి రక్షింపవేడుచుంటిని.

[బహ్మ—మనోసందర్ అటుల నాకొలది ననంబులలో వారు నునకు
వివాహంబుజేయ మన నివాసంబున కేతెంతురు. అప్పుడు వారిని
కరుణింతు. ఆవిషయములో విచారపడకుము. (తెరపడును.)
(నిష్క్రమింతురు.)

(యేకాంబరయోగి ప్రవేశము.)

మా— ఆహా యీకళే కాలమెంత దురంతముగానున్నయది.

సీ॥ ఇతర సంపదగాంచి • యేడ్చుచుండెడివారు
పరనింద చాతుర్థి • బరగువారు
యితరకష్టముగాంచి • యింపుజెందెడివారు
పరసత్తుగొన పాలు • బడెడివారు
కలహంబులను పెంచి • కడకేగు వారలు
నమ్మించి కంఠముల్ • నరుకువారు
వావివరుసలు దప్పి • వర్తించువారలు
నన్యాయమార్గమం • దరుగువారు
సీ॥ యెంచ దానవచర్యల • మించువారు
సాధుజనులను నిందించు • సరణివారు
పుణ్యపూర్వుల బెదరించు • బూచివారు
గల్గి శీకళే కాల వి • కారమందు.

14

మా— యింకను.

సీ॥ యెవరైన నమితార్తి • నేతెంచి మొక్కిన
కరములు గోయగా • గడగుచున్నాడు

యెవరైన నన్నమిం • తేనిడుమనియన్న
 శ్రీయు కముగ బెట్ట • జెలుగుచుండ్రు
 యెవరైన హింముగా • నివసించినంతిని
 లంఘనా జట్టు కు • శృంగారదు
 యెవరైన సత్కార్య • మిసల్యజెందిన
 విఘ్నంబొనర్చెడి • వేటగుండ్రు
 గి॥ నోరు మాట్లాడుచుండగా • నొసలువెక్కి
 రించుచుండును నిజము వా • రించుకైన
 ధర్మమనుమాట మరుగక • భర్తవృత్తి
 బరిధివల్ల క యుగ • ప్రాధియేము॥

15

మా—యింకను దురాశయము లెన్నియో గలవు. లెక్కింప నలవి
 గాదు. కానిమ్ము. అందువలన సురలోకంబున యేకదంతుండ
 పైన నన్ను యీశ్వరంబున యేకాంబర నాథుంబుతో బ్రహ్మ
 వతాగనకు సహాయభూతుండనయి, చరింప శివకేశవులుబంపగా
 యోగివేషంబున యీ సాయంకాలమే యీకందివనంబునయుం
 జిరని యెసి వచ్చితినిగాని యీమహానుభావుం డెటకేగెనో యి
 గుంగ రాకున్నయది. (అటునొస పరికించి) అదుగో కందితపిక
 తో నిర్మింపబడిన పడనం బొకటి గాన్పించుచున్నయది వాగు
 నివసించునది గాబోలు. అట కేగివీక్షించెద. (నిష్క్రమించును.)

(యేకాంబరయోగి ప్రవేశించి నీచియుండగా వకవలదు భయోత్సా
 హంబున పరువుతోవచ్చి పాదములబడును.

యేకాం—(లేవదీసి) నీవెవరు యెందువలన యింతభీతి జెందుచుంటివి
 జెప్పుము.

నలు—(దుఃఖించి) అయ్యో నేనేమిచెప్పుదును, నోరెందుచున్నయది.
 మాట నడచుచున్నయది. గుండెలదరుచున్నయది. (అనిబెదరుచు
 దిక్కులజూచుచు) అయ్యో అయ్యో అదుగో అదుగో
 పచ్చుచున్నయది నన్నుమ్రుంగును. సంహరింపుడు. సంహరింపుడు,
 నన్ను బ్రతుకనివ్వదు. (అని కాగళించుకొనును)

యేకాం—యేలయింతభీతికెందెదవు. అదియెవరో వనింపుము. సంహరించెద (అని యోగదండము యుల్లిపించును)

వటు—అయ్యో అటులైన చెప్పెదవినందు. మాపురంబునుండి యీవనంబున కావలగల పురంబునకు పోరోహితమునకు ప్రతిదినమూ పోవుచుండెడి మామూలు కలదు. అట్లు ప్రతిదినమూ పోవుచూ యీవనంబున నివసించు బ్రహ్మముగారికి ప్రతిరోజు పంచాంగము చెప్పవద్దతియూ గలదు. అట్లునే యీరోజు పుడయము యిటకువచ్చితి. ఆమహానుభావుని దర్శనములభింపదయ్యెను. కానిమ్ము తిరిగి వచ్చునప్పుడు దర్శింపవచ్చును లేదుని పోరోహిత గ్రామంబునకేగితి. ఆగ్రామంబునకు మిట్టమథ్యాన్న వేళ్ళ కొర్ర బెట్టి యినుము గరుగుచున్న యొకపురుషుని యొద్దకు బ్రహ్మముగారు వచ్చి దాహమిప్పింపమని వేడెనట.

యేకాం—(ఆశ్చర్యమతో) హా అతడు దాహమిప్పించెనా?

వటు—వినందు అతడు అటగల జనులందరూ జూచుచుండ కొలిమిలో యినుము గరుగుచున్న మూసను కాటతోబట్టి,

యేకాం—(ఆతరముతో) ఆహా యేమది! ఆమూసను యేమిజేసెను?

వటు—యేమిజేసెనా. మీరుమహానుభావులు యివిగో దాహము త్రాగుడని ఆమూసనుచేతికిచ్చెను.

యేకాం—అయ్యో అంతనాపరాత్పరుడుడేమిజేసెను.

వటు—యేమిజేసెనా నీరునీరుగా కరిగిన యినుమంతియూ గటగటా త్రాగెను.

యేకాం—ఓరా యెంతవనిజరిగినది. అందువలన యామహానుభావున కేమైన బాధగగ్గినదాయేమి?

వటు—వారికేమియూ బాధలేక విషము ద్రావిన యీశ్వరుభంగి వెలంగిరిగాని అవహాస్యముగా దాహమిచ్చిన దురాత్మునకుమాత్రిముగర్భమంతయూ కమలి ఆరాటంబున నేలంబి తన్నుకొనసాగెను.

యేకాం—అరేదురాత్మా పెద్ద నవహాసించిననీదురాగత మూరక పోవునా!

వటు! అంతట నాన్యూపూరుషుండటనుండక జనుచుండ నటగలజనులం
దనూ హస్తంబులై త్తి మ్రొక్కుచూ మహాత్మా మమ్ముత్రోవవే
యని వేడుచూ వెంటబడ కనపడకుండా యెటోపోయెనట.

యేకాం—యిట దుష్టుడేనూయెను.

వటు—యమాలయగతుడాయెను.

యేకాం—(అట్టి దురాత్ముండు బ్రతుకునా) యిందునీభయమేమున్నది.

వటు—చెప్పెదవినుండు ఈచరిత్రమంతయు వినునంతకే చీకటి వడను.

భయపడక యీచూర్ణముంబట్టి వచ్చుచుండగా

సీ॥ మసిమంగలగుతీవి • హసియించు మోముతో

పాచిబట్టిన పార • పండ్లతోడ

ఁకంబనచాయ • నుండు దేహంబుతో

నిడవగు తాడ్చెట్టు • పొడవుతోడ

కురిచియు చింపిరై • కరితెల్పు కురులతో

నోటితుంవర్లపె • న్నిటుతోడ

మిశిపాటుగలుంగ • మిశిగుడ్లు వడిద్రిప్పి

బ్రహ్మాండభాండముల్ • బగులనార్చి

సీ॥ ఆపుర యెటకేగెదవు నిల్వ • మనుచు మిరగ

వచ్చె దయ్యమొ భూమొ • బ్రహ్మరాక్ష

సియొ మరెదియో దెలియక • జేరినాడ

నన్ను రక్షింతురని మిమ్ము • నమ్మినాడ.

16

యేకాం—భయపడకుము. (అని భయముతో నిలచును. ఇదిగో దాని

భస్మీభూతమొనర్చెదనుఅని కందిముల్ల నొకదాని బీక)

సీ॥ ధానుశీభార ని • వారణాఖ్యాయ బ్ర

హ్వవ తారాయ న • మళ్ళివాయ

ధర్మకార్యాయ శాం • త స్వరూపాయ బ్ర

హ్వవతారాయ న • మళ్ళివాయ

జంగమస్థావర • జంతులాలాయ బ్ర

హ్వవతారాయ న • మళ్ళివాయ

సజ్జనహృత్తాప • సంహారణాయ

హృదయతారాయ న • మశ్శివాయ

గీ॥ భూనిస్సప్తసితిహేను • భూతకార

ణాయ నిర్వికారాయ భ • వాయ ఓం న

మశ్శివాయ యా మల్లె బ్ర • హ్మస్త్ర మగుచు

దాని వధియించుగాతి నీ • దయనమేయ.

17

(అని అభ్యంతరించి విడచును. నిష్క్రమింతురు. తెగబడును.)

(బ్రహ్మముగారు గోవిందమ్మగారు ప్రవేశింతురు. గోవిందమ్మగారి చెయ్యి

బ్రహ్మముగారు పట్టుకొని.)

సీ॥ తరుణీమీ • నిపు • తః దండ్రులును బాసి

ఒంటనాతోడ • నుండగలవె

యెండకన్నెరుగెడి • యప్పుడు గృహమందు

యుందువేయటవి నీ • వుండగలవె

చెలులతో జతగూడి • విలశిల్లుదానవీ

కాంతార మృగముల • గ్రాలగలవె

షడసాన్నంబుల • సాపాడుదానవీ

కందగుగ్గిళ్ళతో • ముందగలవె

గీ॥ బందుగులలోన మెలగెడి • బాలవలె

భక్తవర్గంబు లోపు • బ్రబలగలవె

మేటి పాన్పున శయనించు • బోటివిట్లు

బండ్లనేలల పైనను • బండగలవె.

గోవిందమ్మ—మనోహరా నావిషయమై ఇంతి విచారమేల

సీ॥ నీతామహాదేవి • శ్రీరాములొగూడి

వనవాసమునుజేయు • వివగలేడ

దమయంతి నలునితో • దరళయు వనవాస

మునుజేయు సంగతి • వివగలేడు

పాంచాల పాండవ • ప్రకరంబులొగూడి

వనవాసమునుజేయు • వివగలేడ

చంద్రవతియు హరి • శృంగదుతో జతగూడి
వనవాసమునుజేయ • విసగలేజ

గీ॥ అల్ల సావిత్రీ భర్తతో • నడవెయందు
పడగరానట్టి యిడుముల • పడగలేదె
నేను బడుటొప్పదే మనో • నిర్వికార
తారకాధార బ్రహ్మవ • తారధీర.

(నమస్కరించును తెరిబడును. నిష్క్రమింతురు)

(ఒకయోగి ప్రవేశించి అద్దము చూచుకొనుచు)

సీ. నున్నగా తలదువ్వి • వెన్నున దిగజార
పొడవైన వెండ్లుకల్ • విడచినాను
ననజారి రుచిమూరు • వడనంబునను బొట్టు
తిరుచూర్ణమున నిల్వు • దీర్చినాను
కనింబులునుగేరు • కనులకుకాటుక

బ్రయమైన రీతిని • బెట్టినాను
కనకకాంతిని దూరు • కాయంబునను మంచి
కాషాయ చేలంబు • గట్టినాను

గీ॥ యోగడండంబు నొకచేతి • నుంచినాను.
యొకమండలి మీచంక • కేసినాను
చేతివేళ్ళకు జపమాల • జేర్చినాను
అద్దమునజూచి యూనండ • మందినాను॥

20

యోగి— భేష యీవేషమునతోయి యాభరణహస్తవతారుని మనోధృఢ
మెంతియో వరీక్షించెద. (అని అటువరించి) అడుగో యెవరో
తోండంబు లేని వినాయకునిగతి యొకభక్తు శిట్టు నచ్చుచున్న
వాడు. బ్రహ్మము గారెటుండురో వారినడిగి తెలసకొనియెద.

యేకాంబరయోగి ప్రవేశము.

యోగి—అయ్యో యూహము గారెటనుండురి. యేమిచేయుచుండురి.

యేకాం—సభామంటపమున భక్తకోటితో సంభాషించుచుండురి.

యోగి—అట్లు కేళ్ళ పుట్టకు వీల్లునునా?

యేకాం—అభ్యంతరమేమి పోవచ్చును.

యోగి—అటులైన నీవు నన్నటకు దోడ్కొనిపోయగవా?

యేకాం—నేను ఫలప్రతిష్ఠములకు బోయరావలయు.

యోగి—యెంతసేపటికి వచ్చెదవు?

యేకాం—త్వరగానే వచ్చెదను గాని నీవు ముందుబొమ్మ.

యోగి—చిత్తమటులనే. (నిష్క్రమింతురు)

(సభామంటవమున బ్రహ్మముగారు గోవిందమ్మగారు యింకా
కొందరుభక్తులు కూర్చొనియుండగా యోగినిప్రవేశించి
(చేతులుతోడించి)

సీ॥ కామారిషడ్వర్గ • గాఢాంధకార ప్ర
పంచంబు నడగించు • భానుతేజ

ప్రవిమలేష్టార్థ • సత్పదవినిగైకొన
నలరునర్థిజన క • లావనీజ

జగతిని బహుజన్మ • సంపత్తి ప్రార్థ
కర్మ గజమదాంత • క మృగరాజ

సదమృ భక్తితో • జరియించుభక్తుల
భావ సామ్రాజ్యసం • భద్రిడోజ

సీ॥ వందనము జేతును మదీయ • వాంఛితంబు
దీర్చు శీతనిరీక్షణ • దివ్యమాన
సంబుతోడ మహాత్మ్య సం • సారసారి
వాసనక గ్రహియింపగ • వచ్చినాను!
(అని నమస్కరించి మారవికారముగా నిలచును.)

బ్రహ్మ—అటులనా (అని యొకచిత్రాసనముజూపి)

మ॥ నిమఃసం బిచ్చట విశ్రమింపుము భరీ • సీమాపురేఖావిలా
సమఃపీక్షింపగ నేగ్రహించితిని వే • మంబొక్కతీరయ్యె వా
క్యము లింకొక్కవిధంబులయ్యె యిక భా • వాచారమెట్లున్నదో
విమలాంగీ వేణుచ్చమామల భవ • ద్వృతాంమే జెప్పదగ. 22
యోగి—(తనలో) వోవో యీమహానుభావుడు దివ్యజ్ఞానముచే నా

తెరంగరింగెనాయేమి. కానిమ్ము. (ప్రకాశముగా) మహాత్మా నేను వాక్యంబుల నొకరికిగను వేషంబున మరొక్క రీతిగను తమకు గనుపడుచుంటినా/అదట్లులో వచింపుడు.

[బహ్మ—వాక్యంబుల భోగినివి. వేషంబున యోగినివి.

యోగి—అదెట్లు?

[బహ్మ— నీవు వయోప్రాయపు. సమస్తకామములను విచిత్తమున దానవై యాయోగివేష మేధరించితివి.

యోగి—వయోప్రాయులయిన తమరేల ధరించితిరో నేనట్లునే ధరించితిని.

[బహ్మ—అట్లులయిన కామినివై యిట కేలవచ్చితివి.

యోగి—గోవిందమ్మగారికి మిర్రేటోయితిరో నేనట్లునే వచ్చితిని.

[బహ్మ—కామరహితముగా

యోగి—కామరహితులెట్లయితిరి.

[బహ్మ—యేమి—

యోగి—యేమి కామరహితులగా. కామరహితులకు వివాహమాడున మను సంకల్పమెట్లుండును? (సభాసదులవైపు దిరిగి) సభాసదు లా గా యీషణత్రయములతో వివాహమాడ నుద్యుక్తులగు వారు జితేంద్రియులెట్లగుదురో మీరైన బాగా విచారించి వచింపుడు.

(అందఱూ నివ్వెరపః చూచుచుండురు.)

[బహ్మ—ఓ యోగి నీవు పూర్వమున మోహినివై మోహాన్ని తీ జగంబుల నుంచుచూ భక్తిహీనుల జేయుచుండుటచే యీశ్వరి డాగ్రహించి నిన్ను శపింప వికారగూఢవై నీజనకుండగు కమ లాసనుకడకేగి శండ్రి నాశాపంబెఱుపాపెదవని బ్రార్థింప అతం డు దయాపూర్ణ భావుండయి ముందు త్రిమూర్త్యంశంబున భూలోకంబున యుక్తనూన్వయమున యేజనించి నందివనమున నివసించియుండుడును. అటకు నీశ్వరుడు త్రుండగు యేకనంతుండు యేకాంబర నామంబుతో యోగివేషంబున నాకు సహాయంబుగా

వచ్చును. నీవొకనటుని బ్రహ్మరాక్షసివై తరుముకొనివచ్చెదవు. అంతట యేకాంబరయోగిని ఆశ్రయించును. నీసంహారమునకు బ్రహ్మప్రమును పంచాక్షరీ మంత్రంబున ఆశండు ప్రయోగించును. అందున నీశాపవిమోచనమగును. నటుని రక్షణమూ జరుగును. పోమ్ము అని దీవించుటవల్ల యిటుకు వచ్చితివి. శాప విమోచన మాచరించుకొంటివి. నన్ను బరీక్షింప నిటు కేటెంచితివి. యీవేషముతో నేమి ప్రయోజనమా.

శీ॥ పంచాక్షరీధ్యాన • పఠనానలంబుచే

సాపాటపులభస్మ • పరుచవలయు

పంచాక్షరీధ్యాన • పఠనాని వాడిచే

అరివర్గగజముల • నణచవలయు

పంచాక్షరీధ్యాన • పఠనాపథంబుచే

భవరోగములనెల్ల • బాపనలయు

పంచాక్షరీధ్యాన • పఠనానిలంబుచే

సంతాపఘనమిడ • జరుచవలయు

శీ॥ నవ్య పంచాక్షరీ ధ్యాన • నావచేసి

నగో సంసారవార్ధిని • గాటవలయు

హృదయ సరసిజవాసియై • యెసగు దేవు

జ్ఞాన మార్గంబుననుబోయి • గానవలయు.

మ — కాపున నీవు తరుముకనచ్చిన నటుని ఉన్నదీయాంగ సుతుండయి జనించు. నీవు అతిని పుత్రికవై జనించి నావలన మోక్షమార్గము గాక. (నిర్వికారత వహించును.)

(భక్తులంగరు చేతులు నెక్కుకొని నిలతురు.)

యోగిని— విత్తిము.

శీ॥ భూదేవి భారంబు • బోశయ బ్రహ్మవ

తారంబుయ్యారీతి • దాన్వయుండి

యుగ్రాశ్మజానికేళి • నొప్పించి మెప్పించి

ఆశ్మబోధామృతం • బందియుండి

మహనీయ నారదః • మంత్రోపదేశ ది

వ్యజ్ఞానవటిమచే • యులరియుండి

పాటుచే జచ్చిన • బృకు బ్రతికించి

ప్రవిమలకీర్తిచే • బ్రబలీ యుండి

స॥ కౌం మిగరగెడు యినుమిడ • కూర్మిద్రావి

నటిమీర్వసియించు మ • హత్యమున మ

దీయ శాపవిమోచన • మాము కండ్

మెల్ల నీస్తులంబుననును • మీ మహత్మ్య ॥

(అని పాదంబులు గాలును.) (జెరుకును. నిష్క్రమింతురు.)

ద్వితీయాంకము సంపూర్ణము.

తృ తీయాంకము.

(శిద్ధుడు ప్రవేశించి విచారముతో)

సీ॥ దానధర్మంబులు • దాను నల్పుటలేదు

విమలశాస్త్రంబులు • వినుటలేదు

అర్థిపూజలునల్పు • ననువందికయలేదు

న్యాయమహానాట యే • నాడులేదు

మేలుసేయుటనుట్టి • కాలమందున లేదు

కనికరంబెట్టిదో • గాంచలేదు

ఆర్థరక్షణబిరు • దందబూనుటలేదు

గౌరవంబొక్కింత • గనుటలేదు

గీ. ఓరుపేమియు స్వాంతమం • దుండలేదు

జ్ఞానమార్గంబుననుబోవు • జ్ఞాతలేదు

గోవుమాంసంబు దినుమని • కూతలిడుదు

రిట్టి తల్లితండ్రులకడ • నెట్టులుందు॥

మా—హా పరాత్పరా యెచ్చటనైనను

కం॥ ధర మును తారక సాంఖ్యార్

తిరముగ నమనస్కమవల • దెల్పెయు నవలక

పరిపూర్ణబోధజేసి

గురువరు నేడొకనినాకు • గూర్పవె తండ్రి॥

2

(అని నిష్క్రమించును.)

(మల్లయ్యగారు ప్రవేశించి సంతోషముగా)

అహా నాజన్మమంత సాఫల్యమందినది. యీపుడయమున నన్ను బ్రహ్మముగారు పిల్చించి యీకందివనమును మాకిచ్చినయెడల నీపేరు కలశివచ్చునటుల కందిమల్లయ్యవల్లెయని నామంబిడి భక్తశ్రేణి నివసించుటకు యోగ్యంబయిన యొకచిన్నగ్రామంబు నిర్మించెదమనె. అందున నీ యశంబు సూర్యచంద్రాస్థాయిగా నిల్చును. అని వచింప నేను సమ్మతించి వారికరుణాపాత్రుండనయితి యిక.

గీ॥ నిశ్చయానంద పరిపూర్ణ • నిపుణుడైన

విశ్రుతయశుండు పోతులూ • స్వీకరగురుడు

నాడు వాంఛితము లొసంగు • మోదమలర

మోక్షమార్గంబుజూపుచ • మోక్షముగను॥

3

(నిష్క్రమించును.)

(శిద్ధుడు ప్రవేశించి)

మా—హా జగద్రీక్షా

నీ॥ గడ్డముల్ దెగబెంచి • దొడ్డవాడనటంచు

దుడులాగెడిహూట • లొడువారు

కామాయవస్త్రముల్ • గట్టిగామొజుట్టి

విటవృత్తి నెచ్చటో వెలయువారు

రుద్రాక్షపేరుల • రూఢిగామెడదాల్చి

దుర్మార్గవర్తనక • దూగువారు

యోగివేషంబునక • త్యాగముల్ వచియించి

యుదరపోషణకు నై • యుండువారు

గీ॥ మాయవేషంబుతో చెడు • మరుగుపరచి

నిర్మలాత్మలమనిజెప్పి • నెగడువారు
గానబడుచుండిరిలను సు • జ్ఞానులెవరు
గానబడఁజైరి యెచ్చట • గర్జనారో॥

4

(నిమ్మ)నుంచును.)

(బ్రహ్మముగాని, గోవిందమ్మగాని, యీశ్వరమ్మగాని, పోతులూరయ్య
గాని, గోవిందయ్యగాని, యేకాంబరయోగిగాని, సభదీరియుందురు.)

బ్రహ్మ—(చేతులుజోసించి)

మ॥ పరకాయంబను కొండపై న • శిరమౌ బ్రహ్మలయంబందు సు
స్థిరస్వాంతార్చకుతో రవిందులతో వా • సిన్హాదు బిందుద్యుతో
సురగంగాత్రియంబుతో హరిహర • బ్రహ్మాదులకనిల్పు నిక
నరియింప వలుమారు హంస చే • వకవచ్చు విశ్వేశ్వరా॥ 5

(అని కొంచెముధ్యానమభినయించి) యేకాంబరయోగిని వీక్షించి

మా—యోగిసత్తమా

సీ॥ మొదటిమెట్టుననిచ్చి • ముద్రలకబట్టుచు
నాదమల్ వినియెడు • నానెవరులు
రెండవమెట్టునం • దుండి చరాచర
వస్తువులే లెక్కించు • వాస్తవులును
మూడవమెట్టుపై • ముదమున వసియింపు
చాళివజీవైక్య • మందుఘనులు
నాల్గవమెట్టుపై • దొల్లక కూర్చుండి
బ్రహ్మము నేనంచు • బలుకు విమలు
గీ॥ బద్విత్యయమహాబ్రహ్మ • మనెడి నిర్వి
కార నిశ్చల నిర్మల • కారణాత్మ
సచ్చిదానంద పరమహం • సలగుయోగి
వరులువచ్చిరే యీసభా • భవనమునకు॥

6

యేకాం—చిత్తము.

సీ॥ ఋగ్వేదమునజూచి • రూఢిగావ్రజ్ఞాన
బ్రహ్మాంబు నెరిగిన • ప్రాధులిరుగా

తైత్తిరీయోవ ని • పత్తునన్ ప్రతిలహం
 బ్రహ్మస్మినాదగు • ప్రాశులరుగో
 సామ వేదమనంద • సగిన తత్త్వమసివా
 క్యంబునెరింగిన • కర్తలిరుగో
 నూయభర్వణనెడ • నుండయమాత్మ బ్ర
 హ్మంబు నాలోకించు • మాన్యులరుగో
 గీ॥ యః మహావనిపత్తునం • దనరునట్టి
 సర్వమున్ భక్తిదం బ్రహ్మ • ముర్వి యనెడి
 వాక్య మెరిగిచరించెడి • వారః రుగో
 యందరుంజేరి యీసభా • మందిరవ, న॥

బ్రహ్మ—అటానా.

సీ॥ అతిథియభ్యాగతు • లరుదెంచు చున్నారె
 భూరి సంతోషమే • వారి కిచట
 సంశయస్వంతలు • జనుదెంచుచున్నారె
 శోరికల్ దీరున • వారికిచట
 సరయోగు లెవరైన • బరితెంచుచున్నారె
 బరిచర్య గొప్పనే • వారి కిచట
 మతివాదులత్యగ్గ • మతివచ్చుచున్నారె
 వరమతిగల్గునే • వారి కిచట
 గీ॥ పూర్వపుణ్యంబు మంచిదై • పొసగుకతన
 జ్ఞానమార్గంబు గాంచెడి • ధ్యానమబ్బి
 మనదు సన్నిధికరుడెంచు • మాన్యు లెవ్వ
 రైన నిలువయున్నార యే • కాంబరాఖ్య॥
 (శిద్ధుడు ప్రవేశించి)

నూ—బ్రహ్మముగారిని జూచి, (సేతులు జోసించి)

మ॥ కలయన్ జూచితి దేశమంతయును యో • గజ్జాను డెచ్చట ని
 ర్మలభావంబున గానుపింపడయె బ్ర • హ్మజ్ఞానమార్గోత్తమా
 చలతత్త్వప్రభుగా నెరింగి మిమ • గాం • చన్వచ్చినాడన్ ప్రయా
 సలకేనోర్చియు సత్కరింపుము స్వహ • చ్చించత్వరబ్రహ్మమా॥

[బహు—బాలకా నాపాదములంటుటకు

సీ॥ ముందు ధనేషణల్ • మొదలంటగా దృఢచ

మెలగెడు వాడుగా • వలెను సుమ్మి

యాపైని దారేషి • గాద్యంతమ ను దృఢచ

జెలగెడు వాడుగా • వలెను సుమ్మి

యటుపైని ప్రశేష • గాసాంతముగ దృఢచ

దంచెడు వాడుగా • వలెను సుమ్మి

[శ్రమకోర్చినకే రజ • స్పృహతమోగుణం

బులదృఢంచువాడుగా • వలెను సుమ్మి

సీ॥ అట్టివాడవుగావు నీ • వర్సకుడవు

శ్లో॥ దండ్రాదు లాజ్ఞలు • నవోనటి

వాడ వాత్మార్థ బోధకై • వచ్చుచుడి

విడు మదీయపదంబు లో • పెరివాడ॥

10

(అని లేవదీయబోవును.)

శిద్ధ—మహాత్మా!

మ॥ స్థిరచిత్తంబున యీషణాత్రివిధమూ • దీక్ష దృఢచి యున్నాడ నా

యరిషడ్వర్గమడంచినాడ నటుపై • యాత్మార్థహా దెల్వ మీ

దరికేతెంచినవాడ నిశ్చలుడ నా • తల్లిండులుక మీరె మీ

చరణంబుల్ విడనాడ నిక్కమగు నో • సాక్షాత్పరబ్రహ్మమా॥ 11

(పోతులూరయగారు రౌద్రముగా)

మా—అవురా.

మ॥ కులవంశ దోషపు మహమ్మ జూడవు పరో • క్తుర్బలుచున్నావు న

వృలుగావింక త్విదీయనామము కులం • బుక్ శ్లో॥ దండ్రాదులు

దోయంబులు మో పాదమోల్ విడుము లే • బెబుద్ధి యెన్నన్న చం

నయ్యాత్మార్థమటన్న స్వల్పమని నీ • స్వాతంత్ర్యంబునకె యెంచితే॥ 12

(అని శిద్ధసి మీదికిబోయి ఆపలకు లాగును.)

(శిద్ధుడ లేచి పోతులూరయగారికి నమస్కరించి)

మా—అయ్యా నావయియింతి ఆగ్రహమేల జూపెదరు.

మ॥ ముడుమూలకావసియించువాడ కులమే • మోయన్న పింజారి వం
శ్శుడనాదంబియు పీరుసాహెబు యశ • స్ఫుల్ తల్లదండ్రుల్ ధృఢా
త్ముడ నానామము శిద్దడందురు మహా • త్మా నాకు యాత్మాగ్రమే
ర్పడ బోధించెడి వారలన్నమతి మీ • పాదాబ్జముల్ బట్టితి॥ 13

[బ్రహ్మ — కుమారా యంతయాగ్రహంబేటికి (అటుకూర్చుండుము.)

మ॥ కులమేదైనను నేమి సత్కులుశీర్ష • గూరత్ముడై గ్రాలడే
కులహీనుండు బుధానువర్తియై న • ద్దోష్టి బ్రహ్మరిల్లడే
యలదుష్కర్మ మహాబలప్రళయతా • పాపోగ్రజంబూనిలా
మలనాత్వార్థ మెరుంగవచ్చు నతిని • మన్నింపగా జెల్లదే॥ 14

శిద్ద — గురుప్రభో (చెతులు జోడించి)

ఉ॥ నిర్మల మానసుండవు వి • నీతివరుండవు ఘోరకృపా
ధర్మవనానలుండవు య • దార్ధవచుండవు నేన దేవ న
ద్ధర్మపురాణపూరిత ని • తాంతదయాగుడ హాపరాత్పరా
నర్మిలి మొక్కుచుంటి యగు • నావ్రద బ్రహ్మము జిక్కిజేయవే॥ 15

[బ్రహ్మ — బాలకా యంతపిచ్చివాడవు. నిర్గుణబ్రహ్మము జిక్కిజేయుటకు
యెవ్వనిసాధ్యము. ఆపని స్వల్పమనుకొంటివా॥

ఉ॥ చిక్కడు సర్వశాస్త్ర పరి • శీలన స్పృహ యుక్తి కేనియు
చిక్కడు వేషధారులయి • చీయనచర్చలు సల్పుచున్న వే
జిక్కును బ్రహ్మమా హృదయ • సీమను భక్తిరసంబు సూషిన్
నిక్కము శిద్దడా నీయఘ్న • నీవ్రతశుద్ధుడ సుప్రసిద్ధుడా॥ 16

గోవిందయ్య — (లేచి) బ్రహ్మముగారితో

శా॥ ఓహో పీరు మహామ్నోదీయులట నీ • వోతండ్రి తత్వార్థము
బాహుల్యుగ బోధజేయకులజల్ • బాగోగులేమందురో
మోహోద్రేకత తల్లదండ్రు లిటులా • మోదింపరో యేమోహో
నాహార వ్యవహారభారములలో • నాస్తత్వము జూతురే॥

మా — కావున వీని తల్లదండ్రుల యభిప్రాయము తెలియునంతకు కారణ
వివ్వకుము. (శిద్దకు గోవిందయ్యగారిని జూచి)

మా — స్వామీ నా మనోనిశ్చయము తిరగఁబడుటగా దెల్పదవినుండు.

మ॥ కులజర్ భేదము జేయ పాటుబడ నీ • కోపానలోదగ్గులై
 తీరేదండ్రుల్ బహుగా నివాదపడ నీ • తన్వందనీ బోవనీ
 కరకంఠభృకుటీ నిరీక్షణ మనలో • గ్ర జ్వాల చల్లారనీ
 జోయింపన్ తమనన్నిధి నిలతు భా • స్వద్రుహ బోధార్థినై ॥ 18

(వీరుసానెంబు ఆదంబి ప్రవేశింతురు)

పీ—(కుమారునిజూచి) అరే తమాషగాయున్నావురా
 నీ॥ రుద్రాక్షలెన్నియో • ముద్రశుద్ధిగదా
 వెలయ మహమ్మ దీ • యులముగావు
 వీభూతిధరియించి • విర్రవీగుచు నిట
 వెలయ మహమ్మ దీ • యులముగావు
 దండకవాండలు • ధారియై సాములన్
 గొలున మహమ్మ దీ • యులముగావు
 కామాయ చేముల్ • గట్టిగా మొలజాటి
 గులుక మహమ్మ దీ • యులముగావు
 గీ॥ సునకు మక్కా మగీదు నీ • మహిని బెక్కు
 టుండ మణివిరుద్ధముగ ని • టుండనేల
 మనకు అల్లాయనై దేవు • డనువునుండ
 యితర దేవుల గొంచుట • నేటికయ్యు॥ 19

మా—అదియును గాక
 చం॥ మన కుమారుడు లేవ మహి • మప్రదులెందరొ యేటికి మహా
 త్ముని కడజేరినావు కుం • ముఖ్యులు నిస్వధబట్ట జాతురో
 తనయ మహమ్మదీయు • మ • తంబున నైనను యెంత పెద్ద దే
 వుని గనుచుందురో వెలయ • నొప్పుగ పోడమరమ్మరమ్మికన్ ॥ 20

శిర్డ—తొండీ యేమంటివి
 చం॥ ఒకయెడ పెద్ద దేవుడు మ • రొక్కయెడన్ కడుచిన్న దేవుడే
 టికి వసియించు నింకి నిబి • డీకృతుడై పంపన్ వసించు తా
 నొకడది యప్రమత్తుల య • యోగనలేక మతానువర్తులై
 ప్రకటిత ప్రజ్ఞజూపెడరు • పంపము లాడుచు రాను పొమ్మికన్ ॥ 21

పోతులూరయ—(రాద్రముతో) అరేబాలకా

మ॥ క్రమసూ తండ్రియువచ్చి రమ్మనిన బో • కణ నీల్లుచున్నావు దు
ద్వమనోద్ధర్షవటు ప్రతాప రిపు సం • రంభాటపి పావ కో
న్యమకౌక్షేయక ఓద్ది చూడు నిను సం • హరింబు గానింతవ
న్యము పోపొమ్మిక యేరికేని నవలో • క్యం బార్యహూస్సంబన-కో॥22
(అని క త్తిలనుకొని ఝళిపించును) మీదికివచ్చును.

శిద్ద—(చేతులు జోషించి) అయ్యా త్వర చెయుడు నిరమింపకుడు.

మ॥ పరలోకంబున కెప్పుడైన జను ప్రా • ప్తంబుండు నీ కాయముల్
తిరమైయెప్పుడు బుద్ధుడంబుహహా • దేదీప్యమాన ప్రభా
కరవాలంబున యుక్తరింపుడిదె మ • త్కరంబు మీ సన్నిధి
స్థిర భావంబున నిల్పుమంటిని మహా • శిద్ధుండ నే నిప్పుడే॥ 23

(అని ముందుసభోయి వంగినిలుచును) పోతులూరయ
వెనుకకుటోయి తన వీరముపై గూర్చుండును.

ఆదంబి—కుమారుని గొగోలమకొని దుఃఖముతో

సీ॥ ఎన్నోనోములనోచి • నిన్నుగంటిమి మహ్మ
కన్నులజూడరా • చిన్నిపుత్ర

శిద్ద—యెందరి గర్భాల • నేబుట్టినాడనో

యెందరికన్నుల • గంధునమ్మ

సల్లి—కన్నందులకు మమ్ము • కడతేర్చివేమిరా

కాతన్యమాయితే • కన్నపుత్ర

శిద్ద—కన్నవారలెల్ల • కడతేర్చినానటే

కాయముల్ స్థిరములై • గ్రాలునమ్మ

సల్లి—గీ॥ మన కులాచార దేవుని • మానసమున

దలవకొకొకని దలవ • దగునెపుత్ర

శిద్ద— మతములెన్నైన దేవుడి • మృహిని నొక్క

డనెడి యార్యవాక్యముల్ • వినవెఱ్ఱే॥

24

త్త మాట—అయ్యో కుమార నేనెంతవేదిననూ, నామాటవినక పెడ
మార్గంబున బోవుచుంటివా?

శిద్ద—యేమది మోక్షమార్గమునబోవుట పెడమార్గమా?

తల్లి—ముమ్మాటికీ మామాట వినుటయేలేద?

శిద్ద—ఆ ముమ్మాటికీ వినుటయేలేదు.

ఆదం—(భర్తను జూచి)

మనమాటఁ చెవిబెట్టడయ్యె యెవరీ • మార్గంబు జూపించిరో

ఘనదీక్షాపరతంత్రుడై నిలచె నా • కర్మంబయిట్లుండె యే

మనుదానఁ యిక నేమి నేయుదును యేమాట్కిఁ బ్రవర్తింతు నా

తనయ్యఁబాసి ప్రపంచమందకట నా • ధా నాకు నిశ్చేరికఁ॥ 26

పీఠ—కాంతామనో యే దుఃఖించెదవు.

కం॥ మనపుత్రుడు గాడితడు

మనపుత్రుడైయిన యెడల • మనగతి జనడే

మనమాటవినడే మన్నన

గనడే పోవించడే శు • భంబు నొనగడే॥ 26

మా—కాపున వీనిపై నానవడఁ దైర్యమవలంబించి వీనికి వప్పజెప్పి

బోవుటే యుచితము (అని బ్రహ్మవి. గారిని జూచి) (శిద్దని

చెయ్యి బట్టుకొని)

కం॥ మాపుత్రుడు గాడితడు

మీపుత్రుడెనుమ్మి యిప్పుడు • మీకడజేరఁ

యీపాపని రక్షింపరె

యేపాపమెరుంగడయ్య • యిగితవేద్యా॥ 27

(అని దుఃఖముతో శిద్దని బ్రహ్మముగారి వద్ద సూర్పుండబెట్టి

నమస్కరించును)

గోవిందమ్మగారు—బాలకా నీతిలిదండ్రు కింత ఘోషింపుచుండ యిటు

నుండ భావ్యముగాదు పొమ్ము.

శిద్ద—జననీ మంచి మార్గంబునబోవు కుమారునిగాంచి సంతోషింపక

ఘోషించెడు జననీజనకుల వెంటబోవు యుచితమా.

(ఆదంబి - పీఠసామెలు - నిష్క్రమింతురు)

బ్రహ్మముగారు—యీశ్వరమ్మగారినిజూచి, మనమరాలా!

ఉ॥ ఈతని పూర్వజన్మఫల + మీశని చిన్నతనాననాగమా
 తీతవిచారణామలము + తివ్రతుగాగ నొనర్చె తేనివ
 యీతనికిట్టి నిశ్చలము + దెట్టులగల్గును చూడుముమ్మ యిం
 కీతనికాత్మబోధ వివరింపగ సందియమేలయుండెన్. 28

యాశ్వ—(లేచి బ్రహ్మముగారికి సమస్కరించి) జేజినాయనగానూ.
 మ॥ పదిరెండేడులు సన్నిధినిలచి భవ్యంబైన శుశ్రూషచే
 మదిరంజిల్లగజేసి సదురుని సన్మానంబును గాంచు వృ
 త్నదనుశిష్యునిగా గ్రహించవలె స్వచ్ఛంబైన యాత్మార్థము
 విదలింపవలె బోధజేయవలెగా । వింపవలె మోక్షునిన్ ॥ 29

శిద్ద—(యాశ్వరమ్మగారికి సమస్కరించి) త్రిలోకాధీశ్వరీయాశ్వరీ.
 మ॥ తనువుల్ శాశ్వతమేమిగావు గడువిం + తల్ లేదు యేవేళనో
 గనుమూయు పదిరెండువత్సరము లిం + కల్ యెట్లు మీసన్నిధి
 ఘనతత్వార్థముకై వసించుటలు శం + కల్మాని మోక్షార్థము
 తనువున్నప్పుడే గాంచగావలయుగా + దాతల్లేవేజెప్పవే ॥ 30

యా—వత్సా అవును నిజమే (అని కొంచెము ధ్యానించి) శిద్దని
 బ్రహ్మముగారికి జూపుచూ) యీతడు పూర్వజన్మలో
 ఉ॥ గోవధజేసినాడు తమ + కూర్మిని జన్మకువచ్చినాడు దు
 ర్భావముమానినాడు తలు + వల్ దోదండ్రుల బాసినాడు మీ
 శేవయొనర్చగాయిటకు + జేరెను శిద్దడు సాత్వికుండు
 ద్భావుడు కారణంబిడుడు + భావముగాంచితి జేజినాయనా ॥ 31

1 బ్రహ్మముగారు 2 శిద్దడు 3 యాశ్వరమ్మగారు 4 గోవిందమ్మ
 గారు నిలచి తక్కినవారు నిష్క్రమింతురు)

శిద్ద—(బ్రహ్మనుజూచి) అయ్యో గుర్వరా,
 చం॥ జగతి సముద్రభంగముల + చాడ్చున కర్మను యెల్లజీవులు
 దగజనియించి పెంపుగని + తాము నసింపుచుండు నెట్లు
 తగనివిధంబు బాధ్యువ్రమ + దంబున దెప్పవే విన్నయంకినా
 కగణితమైన జన్మరహి + తాద్భుత మబ్బేదేమొజెచ్చెరన్ ॥ 32

బ్రహ్మ—అమ్మాయి మనమరాలా యీశిద్దడు కర్మనసించి జన్మరహి

త్యుడగుటకు సాధనంబుంజిన దెల్పుమని ప్రార్థింపుచున్నవాడు.

అతని కాసాధనంబేదియో దెల్పగలవా

యా—జేజీ నాయనగారు తమ రాజ్యయిచ్చిన యెడల . యెందుకు జేపు
జాలను

బ్రహ్మ—ఆ జ్ఞనిచ్చితి వచింపుము

యాశ్వ—చి త్తము

గీ॥ ఆశ్రమంబుల నేదైన • యభ్యసించి

సాధనచతుష్టయసరణ • సంక్రమించి

శమదమాది షట్క-సమితి • క్రమమెరుగుట

జన్మరాహిత్యమునకేదే • సాధనంబు॥

33

శిద్ధ—(పేతులుజోడించి) అమ్మా ఆశ్రమములెన్నియో శేలవివ్వగలవా?

యాశ్వ—ఆ అటులనే, బ్రహ్మవంశము, బ్రహ్మచర్యము, గృహస్థము.

వాసప్రస్థము, సన్యాసము, అను అయిదాశ్రమములు గలవు.

శిద్ధ—అట్లేయేయాశ్రమమందు యెట్లు వర్తింపవలయునో శేలవిమ్ము.

యాశ్వ—శిద్ధా అట్లుల నేవచింతి వినుము. పిత్రోపదేశంబున

గీ॥ బ్రహ్మవంశజుడేరోజు • ప్రాథితోడ

నుదియమందున స్నాన మిం • పొప్పుజేసి

భస్మదారణ గాయత్రి • పఠనజేసి

బ్రహ్మసాక్షిత్వపదవిని • బ్రలగంచు॥

34

శిద్ధ—తల్లీ బ్రహ్మచర్యాశ్రమ మెట్టిదో వచింపుము.

యాశ్వ—శిద్ధా ఈవిషయము మాజేజినాయనగారి నడుగుము.

శిద్ధ—(బ్రహ్మముగారినిజూచి) స్వామీ యీ యాశ్రమమును తాము
దెల్పుడు.

బ్రహ్మ—శిద్ధా వినుము. గురూపదేశంబున

గీ॥ బ్రహ్మచర్యాశ్రముడునదా • భైక్షమడగి

నిత్యముఁ స్నానసంధ్య ల • గ్నికుశ భస్మ

దండకౌపీన గాయత్రి • ధర్మవిధుల

దనరి సాలోక్యపదవిచే • ఘనతగంచు॥

35

శిష్య—స్వామీ గృహస్థాశ్రమధర్మ మెరింగించెదరా?

[బ్రహ్మ—శిష్యో నచివకేమి గురూవదేశంబున

గీ॥ జపము భస్మంబు హోమంబు + స్నానసంధ్య

దేవపూజయు సతిధిపూ + జావిధాన

ముల ననుదినంబుగార్హస్థ్య + ఉలరుచుండి

జగతి సామీప్యపడవిని + సంరక్షించు॥

36

శిష్య—మహాత్మా వానప్రస్థాశ్రమిండెట్లు వర్తింతును.

[బ్రహ్మ—శిష్యో వినుము. నిత్యమస్యాది మహావాక్యార్థాను భవము.
గురునిచే పొందబడి

గీ॥ వయసుమీరిన తదువరి + భార్యతోడ

నడవికేగి వానప్రస్థు + ఉనుదినంబు

స్నానసంధ్యాన్ని హోత్ర భ + స్మరము జరిపి

శంకరమూలఫలంబుల + గదసి దినుచు

[బ్రహ్మసారూప్యపడవిని + బరిధవిల్లు॥

37

శిష్య—మహానుభావా యత్యాశ్రమిని నెరుంగ జెప్పడు,

[బ్రహ్మ—శిష్యో వినుము. గురుమూర్తివలన.

సీ॥ నిత్యంబు స్నానంబు + నీతంబుగానప్ప

భస్మధారణతోడ + బరిధవిల్లు

తత్త్వభేదాభేద + తర్కంబు కర్మ దు

మర్మముల త్రయా + ధర్మమణిచి

పాశబంధంబుల + ప్రాధిచే దెగదెంచి

బంచేదియంబుల + శారదోశి

దేశభిమానంబు + దివ్యంబుగా దృంచి

నంటుసలేకతా + నంటుబడక

గీ॥ శుద్ధమై తన్మధై ధర్మ + బద్ధుడగుచు

నామరూపక్రియాస్పద + మేమిగాక

తాను తానైన సన్యాసి + తనువువిడచి

[బ్రహ్మసాయుజ్యపడవిని + బరగుచుండు॥

38

శిద్ధ—అయ్యో! రాజయోగానందబ్రహ్మమా? పరబ్రహ్మమా?

శ్రీ॥ దివ్యపంచాశ్రమంబులఁ • దెలసినాడ

సాధనచతుష్టయంబును • బోధజేయ

నేడుచున్నాడఁ దెల్పవే • విశ్రుతాత్మ

తత్త్వనిశ్చయానంద వి • ధానమూన॥

39

బ్రహ్మ—అయ్యో యీసాధనచతుష్టయము లెవ్వయో వీనికిబోధింపుము.

యీ—నిత్యము (అని శిద్ధనిజాచి) శిద్ధా నిత్యానిత్య వస్తువివేకమనియు,

యిహామూత్రార్థ ఫలభోగవిరాగమనియు, శమాదిషట్క-

సంపత్తి యనియు, ముముక్షుత్వమనియు నాలుగువిధంబులతో

సాధన చతుష్టయమయ్యెను.

శిద్ధ—శ్రీ వాటివిధము కొంచెమువచింపుము.

యీ—శిద్ధా బ్రహ్మము నిత్యమని జగము నిత్యమని దలియుట నిత్యా

నిత్య వస్తు వివేకము. సరదేవలోకాంగనాదిభోగేచ్ఛను వదలుట

యిహామూత్రార్థ ఫలభోగ విరాగము.

శిద్ధ—శమనమాది షట్కసంపత్తెట్టిదియో తెలియబలుకుము.

యీ—శిద్ధా యీసంగతి మాజ్ఞానాయనగారి సడుగుము.

శిద్ధ—తండ్రి తామువచింపుడు.

బ్రహ్మ—శిద్ధా మీతల్లెగారు బోధించును. (గోవిందమ్మగారినిచూచి)

యీవిషయమీతనికి బోధించుము.

గోవిందమ్మ—స్వామీ తమరనుజ్ఞ నిచ్చినయెడల అటులనేబోధించెదను.

బ్రహ్మ—అనుజ్ఞనిచ్చితిని బోధింపుము.

గోవిందమ్మ—శిద్ధా శమము - దమము - వ్రపరతి - తితిక్ష - సమా

ధానము - శ్రద్ధ అను నీయారు విధంబులతో శమాది షట్క

సంపత్తి యయ్యెను.

ద్ధ—జననీ వాటి విశేషము లెరుంగజెప్పుము.

గోవిందమ్మ—శిద్ధా అటులనేజెప్పెదమినుము

శ్రీ॥ అరయ విషయాదులను జక్క • కాత్మనిర్మ

లంబుగవసించజేయ శ • మంబటండు

జ్ఞానకర్మేంద్రియంబు • లజ్జానశీః
మృగసీయక నిల్పద • మంత్రంబుదు॥

40

శిద్ధ—తల్లీ ఖిక్కిన విషయంబులు దెల్పుము

గోవింద—శిద్ధా

గీ॥ విహితకర్మలమంచిగా • విడచియుండు
టరయ పువరతియనియెద • రార్యజనులు
యవనిసంచిక ప్రారబ్ధ • మైన కష్ట
విహరులకు నింద నిడకుంట • యెతితిక్ష॥

41

శిద్ధ—జననీ ఖిక్కినవి వచింపుము.

గోవింద—కుమారా అటుల నే

గీ॥ తెఱ్ఱబోధను వినుటకు • దగిలిరాని
మనమును మర్పించుబోధ • వినెడుగతిని
జేయుటే సమాధానమై • జెల్వొసంగు
చిత్తశుద్ధియార్యనుతి వ్ర • సిద్ధ శిద్ధ॥

42

శిద్ధ—తల్లీ శ్రేష్ఠాలక్షణముకూడా దెల్పుము.

గోవింద—అటుల నే

గీ॥ తల్లీ దండ్రుల గురువుల • దైవమందు
ప్రీతినిల్పుట శ్రద్ధ సం • ప్రీతివినుము
నిశ్చయమనంబుతో నెప్పు • నిలచి గురుని
బోధగాంచ ముముక్షుత్వ • పూర్ణమండ్రు॥
(అవనికపడును.)

43

(అందరూ నిష్క్రమింతురు.)

తృతీయాంకము సంపూర్ణము.

చ తు రా ం క ము .

పోతులూరయ ఒక్కడే ప్రవేశించి

(రాద్రుతో శనలో)

మ॥ అలచుక్కల్ ధరరాలడులైనను భూ • మ్యాకాశముల్ రెండు చే
తులతోదాలించితాళమేతుదగ న • త్సుగ్రానల జ్వాల శీ
శలనుజ్జేసిన మచ్చసూపెదను స • వృద్ధిప విశ్వంభరా
వలయంబందున గల్లు దుష్టులను మ • ద్బాహుప్రతాపాద్ధతి॥ 1

కు—యిట్టికుమారుండనై న నేను శమకడ కరుదెంచి

మ॥ అనువర్తి నిను నాశ్రయించి మదభీ • స్థార్థంబు శత్యాధిమో
జనకా బోధను సల్పనేయనిన న • స్మృత్రీతీనిక దీర్చికె
న్వసిగో కారణమివ్వబూనుటలు భ • న్యంబానాండ్రియదే
జని మాత్స్ల్యక మిన్వభానమును నాసాంశంబుగా దెల్పెదన్. 2

(నిష్క్రమించును అవనికపడును.)

(తెరదీయగనే బ్రహ్మముగారు కూర్చొనియుండగా, పోతుల

జోడించియుండగా శిద్దడు నిల్చి యుండవలెను.)

శిద్ద—అయ్యా సమంకారము గావూజసత్వతిని

కం॥ ద్వాదశ వందనపం లుకడు

మొదమతో సన్నీశిని ము • ముక్షాత్కార్థా

స్వాదితుజేయవె • బుద్బుద

మీదేహమనన్మూది • కేమని శెప్పెన్. 3

బ్రహ్మ—ఓహో శిద్దా ప్రప్రథమమి న

మ॥ అలరక్ దారకము న్నహించవలె సాం • ఖ్యుంబాహుక్ లుగగా

వలెదానకలయమైవసించు వెోత • త్వంబుక విశోకించి ని

శ్చలబుద్ధిక్ యమనస్కః మిద్దియనుదీ • క్షున్ని తానిశ్చితా

చలతత్వాసినిపంచబంధముల ద్రెం • చక్ గావలెన్ ముక్తికై॥ 4

శిద్ద—అయ్యా ఆతారకమన నెట్టిదో శెలవిండు

బ్రహ్మ—శిద్దా సద్గురూప దేశమంత్రానుష్ఠానవరుండ్ల ఆరు రంధ్రము
లను మూయుటకు పద్మమును ముద్రనుబట్టి నీయూర్ధ్వస్థు

ములో బ్రహ్మర్షి దశవిధానంద బ్రహ్మమనుగాంచుటయే తాన
కవిధంబు॥

శిద్ధ—మహాత్మా సాంఖ్యపృథ్వియెట్టిదియో వచింపుడు ?

బ్రహ్మ—శిద్ధా పృథివ్యావస్తేతో వాయురాకాశాదివిచక్షణయే సాంఖ్య
పృథ్వి.

శిద్ధ—గురువరా పృథివీవ్యావస్తేతో వాయురాకాశములగు పంచతత్త్వము
లుగదా. అందు నాకాశతత్త్వపంచకాంతరింద్రియముల నెరుంగ
జేయుడు.

బ్రహ్మ— 1 జ్ఞాత 2 మనస్సు 3 బుద్ధి 4 చిత్తము 5 అహంకారము.

శిద్ధ—మహాత్మా వాయు తత్త్వ పంచప్రాణములు దెల్పుము.

బ్రహ్మ— 1 సమానము 2 వ్యాసము 3 ఉదానము 4 ప్రాణము
5 అపానము.

శిద్ధ—దేవా అగ్ని తత్త్వపంచకజ్ఞానేంద్రియములు వచింపుడు.

బ్రహ్మ—1 శ్రోత్ర 2 త్వక్కు 3 చక్షు 4 జిహ్వ 5 ఘ్రాణము.

శిద్ధ—స్వామీ జలతత్త్వపంచతన్మాత్రులు వచింపుడు.

బ్రహ్మ— 1 శబ్దము 2 స్పర్శము 3 రూపము 4 రసము 5 గంధము.

శిద్ధ—దేవా పృథివీతత్త్వపంచక కర్మేంద్రియము లెరిగింపుము.

బ్రహ్మ— 1 వాక్కు 2 పాణి 3 పాద 4 పాయు 5 ఉపస్తలు.

శిద్ధ—మహాత్మా యాపంచవింశతితత్త్వంబుల గల్గువాడెవ్వడు.

బ్రహ్మ— స్థూలశరీరుడైన జీవుండు.

శిద్ధ—అతనిపేరేమి.

బ్రహ్మ—విశ్వము.

శిద్ధ—స్వామీ గగనతత్త్వ పంచకాంతరింద్రియములలో జ్ఞాన యెచట
నుండును? యేమిచేయును?

బ్రహ్మ—సహస్రారమందుండి సమస్తవస్తువుల జ్ఞానికి దెచ్చుచుండును.

శిద్ధ—దేవా మనసూ.

బ్రహ్మ—కంఠస్థానమందుండి నానావ్రయాణము లూహించును.

శిద్ధ—స్వామీ బుద్ధి.

[బహు—ముఖస్థానమందుండి నమస్తవస్తువుల వాంఛించుచుండును.

శిద్ధ—దేవా చిత్తమో.

[బహు—నాభీస్థానమందుండి నానాచిత్తముల జేయుచుండు.

శిద్ధ—సామీ అహంకారము.

[బహు——ఉదరమందుండి యహంకృతిగో గించును.

శిద్ధ—నేవా నాయుత్పిపంచకములో నమానవాయు నేస్తానమందుండి యేమిచేయుచుండును.

[బహు—నాభీస్థానమందుండి భక్షించిన సకలపదార్థముల రసము డెబ్బది గండువేల నరములకుం నమముగా పంచిపెట్టుచుండును.

శిద్ధ—మహాత్మా వ్యానవాయువు.

[బహు—శరీరమందుండి రోమము లుగగురించి శీతోష్ణాది స్పర్శలదెలియ జేయుచుండును.

శిద్ధ—స్వామీ ప్రదానవాయువు.

[బహు—కంఠస్థాన మందుండి నానావిధములవలుకు పోకించుచుండును.

శిద్ధ—నేవా వ్రాణవాయువో.

[బహు—వక్షస్థలమందుండి వెనుక వెన్నుననున్న నశినాళరంధ్రంబుననెక్కి వినపడుచున్న తారకధ్వనియైన హంతుం బనె రెండు బీజంబుల బట్టి యిడాశింగళియసే యడమ కుడి రంధ్రంబులన సో అని లో పలకెడి హం అని వెలువడి ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసంబుల నడుపు చుండును.

శిద్ధ—మహాత్మా అపానవాయువో?

[బహు—గర్భమందుండి అంశాయూ శోధించి మలమూత్రములను గర్భ మునంటకుండాతుడిచిపెట్టి అధోచ్ఛ్వాసయై వెళ్ళిగొట్టుచుండును.

శిద్ధ—గురుమూర్తి అగ్నిశిష్టపంచకములోన శోత్రేంద్రియ మెచట యుండును.

[బహు—కర్ణగోళములయందుండి దిక్కుల శబ్దములాలకించుచుండును.

శిద్ధ—స్వామీ త్వగింద్రియమో.

[బహు—నాభీస్థానమందుండి మజ్జ మెదడు అస్థి నరమాలు మాంసము

శుక్లము రుధిరము అను నీస వృథాతువులను బొదిపెట్టుకొని ముసుగుగా చర్మమును గప్పికొని యుండును.

శిద్ధ—దేవా చక్షురింద్రియమో

బ్రహ్మ—కన్నులయందుండి నానారూపవస్తువుల వర్ణించుచుండును.

శిద్ధ—జిహ్వేంద్రియమో.

బ్రహ్మ—నాలుకయందుండి వ్యక్తుల గ్రహించుచుండును.

శిద్ధ—స్వామీ శ్రూణేంద్రియమో

బ్రహ్మ—మిక్కులయందుండి త్రివిధగంధంబు నాగ్రహించుచుండును.

శిద్ధ—గురుశ్రేష్ఠమా పృథ్వీతత్త్వపంచకేంద్రియములలో వాగింద్రియమెటనుండును. యేమిజేయుచుండును.

బ్రహ్మ—వక్త్రమందుండి భూపిండి పుణ్యమూ దూపిండి పాపముదెచ్చుచుండును.

శిద్ధ—స్వామీ ప్రాణేంద్రియమో.

బ్రహ్మ—హస్తములయందుండి పెట్టించి పుణ్యమూ కొట్టించి పాపముదెచ్చుచుండును.

శిద్ధ—దివ్యపూరుషా పాదేంద్రియమో.

బ్రహ్మ—పాదములయందుండి పుణ్యక్షేత్రమిలకు నడపించి పుణ్యమిష్టాలు మొదలగు పూజ్యులకు దాకి పాపము దెచ్చుచుండును.

శిద్ధ—మహాత్మా సాయురింద్రియమో.

బ్రహ్మ—యోనిప్రహవతులయందుండి శుక్లశోణిత మూత్రానంద విర్జన జేయుచుండును.

శిద్ధ—దివ్యావతారా! వుపస్తేంద్రియమో

బ్రహ్మ—గుడస్థానమందుండి యేపూట మామూత్రము లాపూచూ వెళ్ళి గొట్టుచుండును

శిద్ధ—మహానీయా జలతత్త్వ పంచకేంద్రియములలో శబ్దేంద్రియమెటనుండును? యేమిజేయుచుండును

బ్రహ్మ—లింగస్థానమందుండి ద్వయముతోగూడి ధ్వని యిచ్చుచుండును

శిద్ధ—మహాత్మా స్పర్శేంద్రియమో

(బ్రహ్మ—దేహముంట వ్యాపించి యెక్కడ నేమిసోకినా చేతితో తుడిపించుచుండును)

శిద్ధ—దేవా నూవేంద్రియమెటనుండును: యేమిజేయుచుండును:

(బ్రహ్మ—కన్నులయందుండి కంటికి కనువడే రూపవస్తువులను చేతిజిక్కించుచుండును.)

శిద్ధ—తండ్రి రసేంద్రియమో

(బ్రహ్మ—సాహస్రారనుండుండి పాదానిమస్తక పర్యంతమూ పదునుజేయుచుండును)

శిద్ధ—మహానుభావ గంధేంద్రియమో

(బ్రహ్మ—ముక్కులయందుండి సకలవాసనలూ యేక సుషుమ్ననుండుండి గ్రహించుచుండును)

(ఒకభటుడుప్రవేశించి (బ్రహ్మముగారికి నమస్కరించి ఒకపుత్తిరమిచ్చును.)

(బ్రహ్మ—(అందుకొని పుత్తిరము విప్పి చదువుమని శిద్ధనికిచ్చును)

శిద్ధ—(అందుకొనును)

యోకాం—(ప్రవేశించి) (బ్రహ్మముగారికి నమస్కరించి) స్వామీ తమ పూజాగృహంబున కనుచేకుంటుచే భక్తశ్రేణి వేగిరింపుచున్నది (అని కూర్చుండును)

(పోతులూరయ్య - గోవిందయ్య - గోవిందమ్మగారు - యాశ్వరమ్మగారు ప్రవేశించి)

అంతా కూర్చుండురు.

శిద్ధ—(బ్రహ్మముగారికి నమస్కరించి అయ్యా చదువుటకాజ్ఞ యిత్తురా?

(బ్రహ్మ—(చదువుమీ)

శిద్ధ—పుత్రరమిట్లు జదువును

శ్రీ మహా మొదలయిన మశీదులన్నటింపినట్టిఘనుండును సమస్త మహమ్మదీయ శాస్త్ర విచక్షుండును అల్లాయను దైవభజనాను రక్తుండును మహమ్మదీయ రాజ్యాధినాథుండును నగు నబాళు, పోతులూరి (బ్రహ్మముగారికి తెలియజేయునది యేమనగా

యెల్లుండి సాయంత్రము మూడవజామున మత శిద్ధాంత చర్చ

మదీయాసానమున జరుగును నీవు తెగిన సన్నాహముతో శివుక యీ
జవానుతోనే బయలుదేరి రావలయును. ఇది మదీయ శాసనము.

పాదుమా వ్రాలు—మోహర్.

(అని చదివి నిలచును)

యేకాం—అయ్య నబ్బు యింతకనినంబుగా భాగ్యసిగాబిఁ పించుటకు
కారణమేమయి యుండును

గోవిందమ్మ—అదియే బాగుగా విచారింపుడు

గోవిందయ్య—తిల్లీ యందు విచారింపవలసిన దేమున్నయది యీ శిద్దని
తిల్లీదండ్రులు నబ్బుగారితో జెప్పి మనకు చెయించిన బహు
మానవ్రతిక

యేకాం—అట్లులైన సభాచయింపి మన కేమి బహుమానమిచ్చెదరో

గోవిందయ్య—యేమిచ్చెదరా మహివాదమునల్పిశిద్దనివిషయమింతో మన
కు శిక్షనివ్వ జూచెదరు

యీ—అవును నిజమయ్యే యుండవచ్చును

గోవిందయ్య—అందుననే మనసన్నిధి నీ శిద్దని నిల్పవద్దని : యదాగా
నొక్క వక్కాణించితిని

యేకాం—మీమీట కెవరుకాదనిం

గోవిందయ్య—యెవరుకాదనిననూ, యెవరొననిననూ ప్రస్తుత కార్య
వద్రవాబి నెవరు వాలలాడ జనసుమ్యక్తుల విచారింపుడు

పోతులూ—యెవరోపని దీర్చబోవువారని విచారింపుచుంటిరా?

గీ॥ తిల్లీదండ్రులు బంధులు • తిల్లీడెలగ

తిమమతిము బాసి మనదు మ • తింబుజేరి

మనకు మోంబుగూర్చిన • మాన్యుడెవడో

వాడె యీకార్యమైన కప్పు • బాధ్యుడగును॥

5

శిద్ద—(విచారముతో నిలచును).

బ్రహ్మ—వానియొక్కనియం దేకాదు. నాయంహాగఁడు. వచ్చిన
వాడువాడయ్యె వుంచినవాడనేనైతి. కావున యిందు కద్దరమూ
పోవలసిన వారమే.

పోతు—(లేచి) ఇంద్రీ మీ వెంటనేనునూనచ్చి వరుషంబులాడెడి వారిన్లు
నూ మదీయకర వాలంబున తుత్తురుముగావించెద. శేలవిండు.

[బ్రహ్మ—కుమార నీకరవాలంబుతో కొందరినేజయించెదవుగాని అందరి
నీజయింపజాలవు. మేమొకాని స్వయాపాశితో నిమిషంబున
అందరిని జయించి వచ్చెదము. నీ విచ్చటనే యుండుము.

నిష్క్రమింతురు శైరరాలును.

కుప్తవాళి గల భర్తతో భార్యయొక చెట్టుక్రంద కూర్చొని
యుండు.

భర్త—(దుఃఖముతో) ఆహాకర్మమా నీవుననేకదా మాయామేయం
బైన జగంబు జనించుట పెండ్లిగాంచుట లయించుటగాన నిన్ను
మించువారుండరా లేరు ముమ్మాటకని లేరు.

శ్లో॥ ముప్పదిహాడు కోట్లసరి • ముఖ్యులు యెన్నది నాల్గులక్షలై
యొప్పిన జనకోట్లు విమ • లోజ్వు తొబ్బభివాండమెల్ల ని
న్నెప్పుడు మీరజాలవు నహీన పరాక్రమశక్తివమ్మవు
వృష్టినివాదిమమ్మిడు • వూసరిల్లుగిమింటలేవకే॥ 6

(పోల్చి యింటనైననూ మమ్మువదల పొమ్ము. పదివేల వదనము
లాచెరించెదము (అనినమస్కరించి) (భార్యనువీక్షించి) దుఃఖమాతో

సీ॥ వ్యాఘ్రేభకంతిర । వప్రకరారావ

మేరీతియోర్చెద • యిందువదన

కంటకోదగ్రవృ • త్తుమలపెన్రాపిడి

కేరీతియోర్చెద • యిందువదన

పదునైన యెదురురా • ల్పదములతాకున

కేరీతియోర్చెద • యిందువదన

యత్కుగ్రమగులేపి • హానప్రజాభిల

మేరీతియోర్చెద • యిందువదన॥

గీ॥ చీమ మాంసంబు నెత్తురు • చిందుచుండ

మూపునందున నజ్జర్చి • మోయుచుంటి

నయ్యో నీకప్తములనెట్లు • నరయువాడ

నన్ను దేవుండుగానడె • నన్ను తాంగి॥

భార్య—(దుఃఖముతో) భర్తను న తొడపై పరుండబెట్టుకొని పైట
చరగుతో కనులనీళ్లు తుడచి) నాథా మీరే వినుకుజెంది దుః
ఖించెదరు. నాకెన్నికప్రంబులానహిల్లిననూ మీరు సుఖంబుంసిన
గదా నాకు శ్రేయస్కరంబు మీరు లేకున్న నేనుండుట యెందు
లకు. అయ్యో నాథా ఆయాసంబుగా నేత్రంబులు మూయుచుం
టిరేల భోజనకాల మతిక్రమించుటచే క్షుత్పిసా లచేదస్పిశోష
గనుచుంటిరా అయ్యో అయ్యో నేనేమి నేయుదును.

సీ నామనోనాయకు • నేమాటికి నైనను

దయజూడరారె గం • ధన్వలారి

నాప్రాణవల్లభు • నాప్రియు నెట్లెన

బీతిరక్షింపరే • వేల్పులార

నాహృదయాంబుజ • ననీనాపురక్షింప

గరిమతోరారె కం • ఘరుషులార

నానాధుకీవాణి • నయమొనర్పగరారె

దివ్యోపధాశ్వనీ • దేవులార॥

సీ॥ ఆర్తివేడుచునుంటి చం • ద్రాక్షులారి

భక్తిమైనుంటినో నవ • బ్రహ్మలార

మొక్కుకొడుచుంటి మీకు త్రి • మూర్తులార

దిక్కుమీకన్న మాకేరి • దివ్యులార॥

8

చం॥ స్థిరమతి తీర్థయాత్రలను • జేసితి జేసితి వైద్యమంతయో

తిరిగితి నెల్ల దేశముల • దేహముడస్సెను నోరుయెండె హ

వరమదయాకరావృషభ • వాహన యాశ్వరశూః నామ్నో

హరునకు దిక్కునీవె యహహ • యిదియేమొకొ జవ్వలొగజ్జ॥ 9

(అని మూర్ఛబడును)

(బ్రహ్మముగారు శిద్ధుడు, సేవకుడు ప్రవేశింతురు)

బ్రహ్మ—(ఆతరముతో) అమ్మా మానినీశోమణీ యేల ప్రలాపించి

మూర్ఛిల్లెదవు లెమ్ము.

శ్రీ—(నేత్రములుదెరచి భర్తను సరిగా బయండబెట్టి లేచి బ్రహ్మము

గారికి నమస్కరించి స్వామీ మమ్మురక్షింప సాక్షాత్కరించిన
వరప్రసాదమునకు యుండవచ్చునుగాని మాయవస్త్రయంతయు
శేషమతో వదించుటకు యత్నింపనగుచే డస్సియుండుటచే జెప్పజాల
కుంటిను. (అని నిట్కూర్పుతో కూలబడును.)

[బ్రహ్మ—వతిప్రతాపికమా యాఫలము భుజించి యాహు మీవృత్తాం
శము జెప్పము. (అని యొకఫలమిచ్చును.)

శ్రీ—(ఆఫలమందుకొని)

ఉ॥ భర్తను తృప్తుజేసి యటు • పై భుజియితురు దారలన్న మ
ద్భరయొ కుష్ఠరోగమున • బొల్బడుబాధను యత్నింపనగు
దార్తిని గుండుచుండ గగ • హాసముతో ఫలమెట్లు దిందు నా
భర్తనుబ్రాచి నన్ను పరి • పాలననల్పుము తొండ్రె హా దయక. 10
(అని మూర్ఛబడును.)

[బ్రహ్మ—(ధ్యానమభినయించి వీభూతి తీసుకొని)

పం॥ పతినతిభక్తితో పరమ • పావనుజేయగ శీఘ్రయాత్రుల
హితమతిస్సే మోసుకొని • యిచ్చటికి జనుచుచుయో పతి
ప్రతి వడిలెమ్ము నీమగడు • పావనుడయ్యెను చూడుమమ్మ మీ
మతిగొల్గోల్కొన్నియును • మానక చేకురి నీతనస్మృతక. 11
(అని వీభూతి బ్రహ్మణునిపై చల్లును.)

[బ్రహ్మ—(తేచి తనశరీరము పరికించి చూచుకొని సంతోషముతో
భార్యను పోచుచు)

మ॥ కడుదుర్గంధ నివాసితంబయిన మ • త్కాయంబు నేడేమొ య
న్నడు లేనట్టి శుభంబుగాంచెయిది గ • న్న నీకు నాశ్చర్యనా
జ్ఞెడు నిద్రంపగ వేళగాదు సఖ లే • వేయిపు యక్షింప భ
ర్గడొ నారాయణుడో విరించియొ లన • తూర్మిక ప్రవేశించెనే॥
(అని లేపును.)

శ్రీ—(తేచి భర్తను పరికించి భర్తను లేవదీసి బ్రహ్మముగారికి నమ
రింపజేయును.)

నీ. నా మనోహర నిన్ను • నన్ను కాపాడిన

ప్రహ్లాదవతారుడీ • ప్రవిమలబుండు

నా మనోహర నిన్ను • నన్ను కాపాడిన

భాగ్యరానతారు డీ • ప్రవిమలబుండు

నా మనోహర నిన్ను • నన్ను కాపాడిన

వై కుంతవాసుడీ ప్రవిమలబుండు

నామనోహర నిన్ను • నన్ను కాపాడిన

పరనూత్కుడైన యీ • ప్రవిమలబుండు

గీ॥ యీ మహాత్ముని కరుణచే • యీవు నేను

బ్రతుకగంటిమి లేకున్న • బ్రతుకగంటిమి

యరియ సాస్తాంగ వందన • మాచరించి

భక్తి గొలుచుట మంచిదో • ప్రాణనాథ.

13

(అని యిద్దరూ సాగిలబడి పాదములు బట్టుదురు.)

[బ్రహ్మ—ప్రతివ్రతా తిలకమా భూసురసఖ మా యికలెందు. మీగ్రాహ

మున నొక్క యుత్సాహము బుట్టనున్నయది. అదియూ గన్న

లార జూచెదరు.

(అని నిష్క్రమింతురు)

(అని రాలును.)

పరమార్థము సంపూర్ణము.

పంచమాంకము.

(బ్రహ్మణులు సభజేసియుండగా)

శిద్ధ—(ప్రవేశించును)

[బ్రహ్మ—(లేచి యెదురుగావచ్చి) నీదేకులమోయి

శిద్ధ—

గీ॥ యేకులమంచు నన్నకిగె • దీవు వచింతునుజూడుమయ్య భూ

లోకమటన్న హరిగల • లోభపునల్కల దుష్ట జ్ఞానమ

భీకరమైన దుడ్డుగొని • బిట్టగపాదుచు శుద్ధిజేయు చూ

చేకువాడ నార్యజన • దివ్యపదాంబుజ వందనీయుడ౯॥ 1

(బహ్మ—(ఆగ్రహహతో) అపురా యెంత మదించితివి భూలోక

మను చూదియందు భోభులనే మహిమ నల్కలగాజేసి దుల్చి జ్ఞాన

మనే దుడ్డుతోపాది శుద్ధిజేయునంతటి సామర్థ్యపు చూడేకుల

వాడవా (అని చెప్పుటకొని)

శ్లో॥ ఉర్వి సంజారివంశమం • దుదృఢించి

జడలు విభూతిదాన్వన • చందమేము

వలియబల్కులు లేకున్న • తులవయిపుడ

గుండెలదరంగ గొట్టుదీ • గుంపుజూడ॥ 2

'అని భూలోనికి కొనిపోవును.

(బహ్మ—(ప్రవేశించి) ఆర్జునారా యీపిచ్చివానినే! హింసంపజూచె

దరు విడుడు.

(బాహ్య—ఆ యేమనుచుంటివి. యీంపు పిచ్చివాడను చుంటివా

కాదుకాదు యీతిని గురువులైన నీవునూ పిచ్చివాడవే. ఈతిని

వదిలకుండుటయేకాదు నిన్నునూ వదలము॥

(బహ్మ—మొదిటనేను మీకు క్షమానగదా నన్నుమీరు వదలకుండుట.

(బాహ్య—యేమి యిందరిమధ్యవనించు నీవుమాకు జక్కనేచిక్కవా?

(బహ్మ—నిక్కముగా మీకు క్షమా యెట్లున్న

చ॥ సకల చరాచరి ప్రకర • సంభవకర్తగన్చి వెంటనే

సకలములోననిల్చుకొని • సాంగమ గా వెలివై యితఃపరం

బొకడనుగాచరించు నను • నొప్పుగబట్టెడు వాడెవడో

వికల్పవాదీశులార యిటు • వెర్చులపోడజూకనిల్వరే॥ 3

(రాదహతో)

ఉ॥ ఈసభవారలొక్కరిది • యేమిదురంతము వీరిపైక దు

ర్భానులమైగడంగుటలు • భావ్యమా గా దని బల్కవైతి న

దూర్భాసురగేహుల విడచి • దుర్మదవర్తన శీలురుండు నా

వాసముల దహించుశిఖ • వాస్తవ మొక్కనిమేషమందుననె॥ 4

(తేరబడును.)

(తెరలోపల బ్రాహ్మలు) అవురా యంతవిచిత్రముగా సున్నయది.
మననందరిని శింపి మనకనుల కంజనము వేసి మచ్చుజల్లి మాయమై
పోయిరి. మనగృహములందున పొగలెగయుచున్నది. అనికల్లోలముగా
నిష్క్రమింతురు తెర లేచును.)

ఒకవనములో బ్రహ్మముగారు శిద్ధడు బ్రాహ్మణభార్యభర్తలు
భటుడు నిలచియుందురు.

బ్రాహ్మ—(పురమువైపు వరీక్షించి బ్రహ్మముగారితో ఆతురముతో)
సీ॥ పొగలెగకెను భూన • భోభాగమాద్యంత

నిదియేమిచిత్రమ • యెరుగనయ్య

కాలాగ్నికీలలు • గగనంబుకెగ్రచాక

నిదియేమిచిత్రమ • యెరుగనయ్య

శ్వలనాగ్నితాపంబు • నలుదిక్కులకు బర్య

నిదియేమిచిత్రమ • యెరుగనయ్య

మండుకరుల్పెన్న • మనచాపుబడుచుండె

నిదియేమిచిత్రమ • యెరుగనయ్య

గీ॥ ఆపురచరాచరంబున • నగ్నిదగ్గ

మగుచునున్నది యిదియేమి • యమ్ముతంబా

నందు మాగేహముగూడ • నమరియుండె

దేవదేవమహానీయల్ దెల్పుమయ్య॥

5

(అని బ్రహ్మముగారి పాదములబడును.)

బ్రాహ్మ—(లేవదీసి) వత్సా సుగుణుల గేహంబులుదక్క తక్కిన గేహం
బులన్నియు దగ్ధమగునట్లు శింపించితిగాన యిట్లు జరుగుచున్నయది
మీగేహంబున కేహనముండదు. ఈయన్ని చల్లారిన తడు
వరి మీరాపురంబున ప్రవేశించి మీగేహంబున సుఖంబుండుడు.
తిరిగివచ్చు నప్పుడేను మీకు పునర్దర్శనం బిచ్చెద. (అనినిష్క్రమిం
చుచును.) (తెరపడును.)

(నబాబు శిద్ధనితండ్రి యిద్దరు వంశితులు సభజేసియుండగా)

భటు—(ప్రవేశించి నబాబుగారికి సలామొనర్చి) అయ్యో ప్రభువుగారు

ఆమహానుభావుని వర్ణింప నాసాధ్యమా? అయిననూ కొంచెము
చెప్పెద నాలుకింపుము. మీరుబంపగా నేనుతోయి వారితోగలసి
యిచ్చటవచ్చు మార్గములోను.

సీ॥ కుష్టురోగార్తిచే • కుండెడు భూసుగు

కాయంబు స్వచ్ఛంబు • గానోనర్చె
ఆవలపురిలోన • యమనిన మతవాద

మందున యందరి • నందెదీర్చె
శదుపరిక్రోధులై • గదసినవారల

కగుపడకుండ మా • యంబొనర్చె
యొనరించి మమ్మొక్క • యువననంబున జేర్చి

శ్చిట్టణంబు ద • గంబొనర్చె
సీ॥ శాపపీష్ణితో నాపురి • సంహరించి

బోయలెవ్వరు పాయని • పూలపల్ల
కపయి నెక్కి మనసభకు • కీలెరింగి

నచ్చుచున్నాడు బ్రహ్మంబు • వాస్తవముగ॥

6

నబాబు—(ఆతురముతో) అటులనా వారేరి.

(బ్రహ్మముగారు శిద్దడు ప్రవేశింతురు. అందరు లేచి నమస్కరింతురు.)
నబాబు—బ్రహ్మముగారిని చూచి నమస్కరించి, అయ్య తామియా
సన మధిష్ఠింపుడు.

బ్రహ్మ—ఆప్రధానమైన వ్యాఘ్రాసనము పరచుకొని కూర్చుండును.
శిద్ద—ఒకచోటకూర్చుండును.

నబాబు—అయ్య బ్రహ్మముగారు నూమత్స్థుడైన యీ వీరుసాహెబు
కుమారుని యేకారణముచేత మీమతమును జేర్చుకొంటిరి.

బ్రహ్మ—మేమెందులకు జేర్చుకుంటిని. అతనేచేరెను.

నబాబు—అటులనా అని, శిద్దనివైపు చూచి, శిద్దా మనమతాచారము
నుమాని, వీరి మతాచారమున జేరిన దెందులతో వచింపుము.

శిద్ద మనమతమని వారిమతమని వీరిమతమని యెన్నిమతములుండినను
దేవు డొక్కడేకడా. ననువులెన్నైనను అత్యయితోకదా కులము

లెన్నెనను బీజమొక్కలకుదా యని జన్మవిముక్తికొరకై పరి
మేశ్వరునిగా యీ దేశకుని నెంచి గొలుచుచుండెరిని.

నాబు—అట్లులైన నీ దేశకుడు పరమేశ్వరుడైనందుకు రుజువేమి జూ
వగలవో దెల్పుము.

శిష్య—చూపకేమి.

సీ॥ పరమేశ్వరుండని • ప్రచురింపదగినట్టి
సర్వజీవైక్య సా • క్ష్యంబుగలదు.
పరమేశ్వరుండని • ప్రచురింప దగినట్టి
శింభుకుమార సా • క్ష్యంబుగలదు
పరమేశ్వరుండని • ప్రచురింపదగినట్టి
సర్వమేశాస్మ సా • క్ష్యంబుగలదు
పరమేశ్వరుండని • ప్రచురింపదగినట్టి
కాపానలాగ్ని సా • క్ష్యంబుగలదు

సీ॥ శుద్ధసాత్విక బుద్ధి నెం • చును మహాస్మ
సర్వభూతాస్మయంచు యీ • సాధుమూర్తి
నెన్న నీకు నాకును శక్య • మెట్లుకేవు
కైన చతురాస్యకైన శి • క్యవడనవుడు॥

నాబు—ఏమీ నీ దేశకుడు కుల మతి భేదంబులు లేనివాడ. అట్లులైన
మనము భుజించు వదార్థము తో విందు సల్పెదము. సంశయము
లేకుండా భుజింపజేసెదవా.

శిష్య—అట్లులే చేయుడు॥

నాబు—సేవకునిచూచి, సేవకా మనసువారంబున కేగి పల్లవాహారంబు
వల్లెరమున బెట్టుకొని స్వరితంబుగా రమ్ము.

సేన—చిత్తము, అని తేరలోనికి బోయి తిరిగి వాకవల్లెరముపై మః
సుకువేసుకొని చెంబుతో మధిరము తీసుకొనివచ్చి బ్రహ్మమూర్తి
ముందు వీరముపై బెట్టును.

(బ్రహ్మ—(కొంతెము ధ్యాన మభినయించి)

సీ॥ విశ్వసృష్టిసిరి • వియకారణహేతు
భూతావతార్తునై • బాసగిజేవి

విశ్వంభరాభార • విద్యవతార మూ

ర్తి ప్రభారాశినై • దివిరితేని

యఖలాండకోటి బ్ర • హ్మాండనామకుడనై

యేకస్వరూపిగా • నెసగితేని

యాదిమథ్యాంతి శూ • న్యాతిత బ్రహ్మ వా

చాగమ్యభావనై • యలరితేని

సీ॥ వీరలాహరిమునకు నై • క్రూరవృత్తి

దెచ్చు సీ ఫలహరమూర్త • దివ్యమైన

భోజనార్హ పదార్థమై • బాదలుగాక॥

(అని వత్సేరము పైమూతెదీసి కొన్ని ఫలములు చేసిబట్టుకొని జన

ము వైపుజూచి)

అందుకొనుడవే ఫలములు • నారగింప॥

8

(అని యిచ్చును)

సభవారిందరు కై నుహానుభావాయని చప్పట్లుగొట్టుచూ ఫల

ములందుకొని దినుచూ నిష్క్రమింతురు. (తెర రాలును)

(ఝాశ్వరమ్మగారు పోతులూరయ్య గోవిందమ్మగారు గోవిందయ్య

గారు యేకాంబర యోగి సభదీరి కూర్చొనియుందురు)

(తెర లేచును)

పోతు—(గోవిందమ్మగారిని జూచి) పల్లీ నాల్గు దినంబులైననూ మా

నాన్నగారు యెందుకో రాకున్నవారు అచటేమి కలహంబు

వాటిల్లినదో

గోవిందమ్మ—ఏదోకోం చర్చ గళ్లనట్టులే యున్నయది

గోవిందయ్య—నిజమయ్యే యుండవచ్చును

యేకాం—అయ్యో యింకెట్లు నేను బోయి వత్తునా

ఝాశ్వ—యెందులకు మీరింటి విచారించెదరు. అన్నివిధంబుజయంబు

గైకొని నుఖిస్థితి నేడిచటికీ మా జేజనాయనగారు శిద్ధిదూ

రానున్నవారు

(అన్నాజి అప్పాజి (వవేశము)

గోవిందయ్య—(వానిని అర్హాసముల గూర్చుండబెట్టును గూర్చుందురు)

అన్నాజి—బ్రహ్మము గారెట కేగిరి

గోవిందయ్య—నాబు ఖిలించి తేపోయి

అప్పాజి—యెప్పుడువత్తురు

యీశ—నేడేవత్తురు

(తెరరాలును నిష్క్రమింతురు)

(బ్రహ్మముగారు శిర్దడు సభలో కూర్చుందురు)

బ్రహ్మం—(సంతోషముగా)

సీ॥ కాంక్షిన్య మైత్రేయి + కాసిక కశ్యప

కర్ణాశ్రమంబుల + గాంచినాము

జనుదగ్గి జాబాలి + కైమిని జహ్నుని

కపిలాశ్రమంబుల + గాంచినాము

మాద్గల్మ మాండవ్య + మందపాల మతంగ

గర్గాశ్రమంబుల + గాంచినాము

నాల్గల్మ వసిష్ఠ + వరతంతు వల్మీక

కౌత్సాశ్రమంబుల + గాంచినాము

సీ॥ శుకశానకాశ్రమముల + జూచినాము

అల యగస్తాశ్రమంబెల్ల + నరశినాము

గాంచవలసిన తపసుల + గాంచినాము

యోగమహిమాను వతిమచే + నోరిశిర్ద||

9

శిర్ద—చిత్తమే తమ మహిమచే నేనునూ గాంచితి

(అప్పాజి అన్నాజిగార్ల (పవేశము)

బ్రహ్మం—(లేచి వారిద్దరిని గొగ్గొంచుకొని) తాము (నాయుకాంక్షానము

పూర్తియైనదా

అన్నాజి—అయినది (అని యొకపుస్తకము చేతికి యిచ్చును

బ్రహ్మం—రహస్యస్థలమున కేగుదమా

అప్పాజి—అటులనే త్వరజేయుడు

బ్రహ్మం—శిర్దా నీవిటనే కూర్చొనియుండుము. ఏరితోమాటలాడి వచ్చె

దను అని తెరలోనికి ముగ్ధయాజోయి తిరిగి బ్రహ్మముగారికి

ప్రవేశించి శిద్ధా యారోజ సాయంకాలము అయిదు ఘంటల ప్రాద్దుండునంతకు కొన్ని ఫలస్తుష్పంబుల గొనిదెమ్ము పూర్ణ కటాక్షమిచ్చెద.

శిద్ధ—చి త్రమః (అని నిష్క్రమించును తెరవ్రాలును)
(గోవిందమ్మగా కొక్కతే ప్రవేశించి దుఃఖముతో)

నా—హ మనోనాయకా శమ రెండవపుత్రుండయిన పోతులూరయ్యకు కారణమిచ్చుని నేనెంతబాధించిననూ కటాక్షింపవలెతి రింకెవ్వరా తనికి దిక్కు

బ్రహ్మ—ప్రవేశించి కాగునీమనీ నీవేల యింతచింతించెదవు నిన్ను కక్కిన కూటి నెవరు భుజించిరి చెప్పుము

గోవిందమ్మ—శిద్ధడు భుజించెను

బ్రహ్మ—మనవాడెందులకు భుజింపడయ్యె

గోవిందమ్మ—సంశయముగడగుటవలన

బ్రహ్మ—అట్టివాని కెటులు కారణమిచ్చుట

గోవిందమ్మ—యింక వానిగతి ముట్లు.

బ్రహ్మ—అదిచేగన్ననూ నేనుజెప్పబోవు రహస్యమివరికి జెప్పవుగదా.

గోవిందమ్మ—అటులనే జెప్పను.

బ్రహ్మ—ఈ రోజునే నవతాంబు చాళింబి నిర్వికల్పసమాధి సమ్యాగ్ మండగానుంటిని.

గోవిందమ్మ—అహ అయ్యో శమతోపాటు నేనునూ సమాధయందు ప్రవేశించెద.

బ్రహ్మ—ఇవ్వమగాదు. పోతులూరయ్య శాపముతీరినందువలన

గోవిందమ్మ—అయ్యో ప్రాణశ్విరా పోతులూరయ్యకు శాపముక్కివేది.

బ్రహ్మ—అతండొక కారణంబున నాసమాధిద్వారములు దెరచి నా తపోభంగమొనర్చుటచే నేనాతనిని వ్యాఘ్రంబగునట్లు శపింప నీవేతెంచి పుత్రభిక్షుబెట్టుమని బ్రార్థింప దయాపూర్ణభావుం డనై ఆరుమాసంబులు పగలువ్యాఘ్రంబుగా రాత్రిమాసపుండుగానుండు అల్లాడువల్ల వీరభద్రదాలయంబుతో అపంభాచరిం

ప్రచూ ఆరదమాసాంజియున వీరభద్రునివలన కారణమంది
శాపవిమోచనమండయు త్రిలోకపూజ్యుండగు నంజనరకూ యిట
నుండవలసినదానవే, తప్పదు. మూరుసూటాడకుమ. (అని తెగ
వైచిత్ర్యాచి) యేకాంబర యోగిన్ త్రిమా యిటురపి. శ్రీ.

యేకాం—(ప్రవేశించి) అయ్యో సమాధిసంకరించి వచ్చితి
బ్రహ్మం—అట్లులయిన గోవిందయ్యను, గూర్వారిని, పోతులూరయ్యను
శ్వరిసంబుగా పిలుచుకొని రక్షింపు.

యేకాం—(చిత్తము అని వారినిప్రవేశపెట్టును ననుసరించినిలతురు)

బ్రహ్మం—గోవిందయ్యను వ్యాఘ్రాసనముపై గూర్చుండబెట్టి.

శ్లో॥ సద్యశశాంజితాత్మడపు • స్నానము సంధ్యయు నిశ్చలశ్శయవా
శ్యాద్యమకార్యనిర్వహుడ • వోయికుమూగడ భూవధీపనై
వేద్యమాలెల్లకాంబులు • వీరసూక్తిచ్చుచు పూజన్పు ని
ర్విద్యనొసంగుచుంటి సర • శీఘ్ర గొను మూరునవింపకెద్దియున్ ॥ 10

(అని భవస్త్రిమిశి మంత్రముపదేశించి) తిరిగి వీరముపై కూ
ర్చుండి గూర్వారమ్మగారిని తన తొడపై గూర్చుండ బెట్టుకొని.

నా॥ పరిపూర్ణేశ్వరి యీశ్వరీవిసవే యీ • భక్త వజంబుడదయా
పరిపూర్ణాత్మను మోక్షసూర్యున బో • పక్ష జేయునదోధర్మ
యురుభావంబున యోగదండవిక్ర • నోయమ్మ బోధించనై
గరిమనీకశితిగ్రహించు మిదలో • కంబంతి శీఘ్రంచెడున్ ॥ 11

(అనియోగ శాస్త్రమిచ్చి పోతులూరయ్యను తొడవయి గూర్చుండ
బెట్టుకొని)

నా॥ అతిరాద్రుండపు యేమెరుంగవు మదీ • యీజ్ఞప్రవర్తింపుచుం
సతివిన్నాళ్ళు నమంజనంబుగను బ్రా • హ్మ బ్రాహ్మచార్యమే
గతినైనక విడనాడి మీజనని శిశువునుద్దస్తైత్వక శీ
తవేగాంచుకుమార మీరినను చాలామోసమబ్బున్ జమీ॥ 12

(తెరవాలును అందరు నిష్క్రమింతురు)
(అరణ్యములో శిద్ధుడు వక్కడే ప్రవేశించి విచారముతో)

శ్లో॥ ఫలపుష్పములు చూత • వనమున బరికింప
గనుపడవిదియేమి • కారణంబు

ఫలపుష్పములు నింబ • వనమున బరికింప

గనుపడవిదియేమి • కారణంబో

ఫలపుష్పములు బిల్వ • వనమున బరికింప

గనుపడవిదియేమి • కారణంబో

ఫలపుష్పములు జంబు • వనమున బరికింప

గనుపడవిదియేమి • కారణంబో

సీ॥ యేమికారణమయిన నే • నేమి నేతు

పుష్పఫలములు గొనకెట్లు • బోవువాడ

యిచ్చుడె యీగట్టుచనుండు • యిచ్చుదుమికి

బ్రహ్మమునన్ని సాణములే • బోయువాడ॥

13

(అని దుస్సుంకబోయి అటు పరిశీలించి సంతోషముగా)

మ॥ అవిగోనచ్చట పుష్పములే ఫలములు • త్యాగైర్వముష్ణులగగా

నివసించెగొనిపోయి వాంఛింపల • నీకప్రధానైకదీ

క్షువక్షేదీర్చెడు దివ్యమూర్తికక్షిమో • క్షుప్తాప్తిగైకొందు సంత

భవరాహిత్యమొగందు బ్రహ్మమును భావంబందుగందు సదా॥ 14

(అని పుష్పములు గొనుకొని పశ్చిమమునబెట్టుకొని తెరలోని కీ

తిరిగివచ్చి ప్రవాహమునుగాంచి చేతులుకోసించి)

సీ॥ యెవ్వడుమూర్తికక్షి • యేవ్వరుడగుండు

వరముత్సాహవమై • బరగుచుండు

యెవ్వడుసర్వము • యెవ్వడు సర్వము

ముం డెవ్వడాధ్యుడీ • ముర్వయందు

యెవ్వడుసృష్టిండు • నెవ్వడు పోషించు

యెవ్వడీజగము • యించుచుండు

యెవ్వడు మునివృద్ధ • యేప్సింబు • గడ్డి

మోక్షంబు నిచ్చెడు • దీక్షనుండు

సీ॥ అట్టి మహనీయు నర్చింప • నరుగుచుంటి

ఘోరవనమున సొంటిగా • గుండుచుంటి

నమ్మమందాకినీదారి • నిమ్మనాదు

స్వాంతమందున నిన్ను సంత • స్మరణజేతు॥

15

(అని ముందుకునడచి) ఆహ యాగంగాభవాని నాయందుదయా
పూర్ణభావమై త్రోవనిచ్చుటయెంత విచిత్రంబు. ఇదియంతయు నా
పరంధాము మహిమగాక వేరుండునా (అనినిష్క్రమించును తెరవాలును)

(సమాధియందు ప్రవేశించగా. గోవిందయ్యభార్య- గోవిందమ్మ
గారు యీశ్వరమ్మగారు హఠాత్తు పల్లెరము పట్టుకొని
యీ—సీ॥ అండసిండాండ ప్రహళిండంబులంటని

రంగప్రభాయిదే • మంగళంబు

గో—కంటికి మింటికి • రెంటికి జటగాని

రంగప్రభాయిదే • మంగళంబు

యీ—నిగమాంతవేద్యమై • నిష్కళాతీశమా

రంగప్రభాయిదే • మంగళంబు

గో-భా—ఆదిమధ్యాంతరం • బంశశూన్యంబైన

రంగప్రభాయిదే • మంగళంబు

యీ— గీ॥ వాననత్రయనాశ స • వ్యవస్థన వి

నాశ యప్తమద వినాశ • ఈశ దేవ

గో— చంఢిశాంతాకరణ చతు • స్త్రయగతే

మంఢితాచల నీకదే • మంగళంబు॥

16

(అని హఠాత్తురు అందఱు పుష్పములుచట్ల నమస్కరింతురు
తెరవాలును)

(శిద్ధుడు పుష్పములు శీనుకొని ఒక్కడే ప్రవేశించి విచారముతో)

మ॥ జగదాశ్చర్యకరప్రభావ త్రిజగ • త్సామ్రాజ్య వైభాగ ది
వ్యగురు ప్రాభావ సద్వశిష్ట శుక క • క్వాత్రేయ వాక్మీక సా
నగ కాతాశవ నారదాదిమానిధ • న్యస్తోత్ర హృద్యామృత
నిగమాతీత చరాచరావకర వి • పీ భారనిర్వాహకా॥

మా— అయ్యో చూతండీ!

సీ॥ పాకళాలలోన • బరికించి జూచితి

కారణంబేమొనో • కానరావు

హాసభా మంటపా • భ్యంతరంబునజూడ
కారణంబేమొకో • కానరావు
భక్త మంటపమున • పలుమారు వెదకితి
కారణం బేమొకో • కానరావు
నర్మితిమంటపా • ద్వంసంబు వీక్షింప
కారణంబేమొకో • కానరావు
గీ॥ ఒనగ దేవుడు లేనిదే • వస్థలంబు
గతి దనరి మంటపంబులు • గానబడియ
(అని ఆలకింప) అదిగో
అచట భేరి కాహళరావ • మలరుచుండె
నిర్వికల్పసమాధిని • నిలచితేమొ॥

(నిష్క్రమించును. తిరిగి ప్రవేశించి శిద్ధుడు అందరు జూచుచు)

డగా సమాధిచుట్టూ ప్రదక్షిణము చేయుచూ)

—* దండుకము. *—

శ్రీమన్మహాదేవ శ్రేష్ఠప్రభాభావ భూతేశ భోకేశ దివ్యస్వరూప
ప్రకాశానన్దు పూలకంపించి నన్నెంతో నమ్మించి నాకొంపయున్ ముం
చి నా దుంపయున్ ద్రంచి కార్పణ్యమూహించి కాంతారమందెన్న
కష్టంబులుప్పొంగ గల్పించి నొప్పించి కాలంబు కాలంబు గావించియంత
సమాధిన్ ప్రవేశించి యున్నావు నాకక్క డెవ్వరు దిక్కుంపి రంచున్
మదిన్ గొల్చుచెనుండు నోదేవ నాజన్మ రాహిత్యమున్ బొందు నీయొక్క
మంత్రోపదేశంబున్ గాంచ కొండంత యాశన్ భవత్సన్నిధిన్ నమ్మి
యున్నట్టి వాడన్ గ యీవిధిన్ జేయ మర్యాద? నాప్రార్థ నాంప
రారాద నాతోడ వాచా ధరా చక్రమల్లాడనీ చంద్రుడున్ సూర్యుడున్
మార్గముల్ దప్పనీ వార్ధులకంగనీ శంకరున్ కంటిమంటారనీ మూడు
లోకంబులున్ నాశముగొని తారల్ భువిరాలనీ ప్రాణముల్ బోని
యేమైనగానో మదీయోత్తమాంగంబు యేకాగ్ర చిత్తంబునన్ ప్రక్కలై
పోవ నీద్వారమున్నుండు యీ బండకున్ సూటిగాగొట్టి నాజన్మ జాలిం
తు భావించు బ్రహ్మవతారాయ పోత్యూరి వీరాయ ధీరాయ ఓంకార
రూపాయ అహ నమసే నమసే నమసే.

అనినను పూరించి సమాధి పండకు తల గొట్టపోవును. అంతట ద్వారములు విశహస్యము. బ్రహ్మాంగారు సాక్షాత్కరించి శిద్ధని గొంగొంచుకొని ముఖభళిరా శిష్యుడవన్న వీవెగడ స + ద్రువశ్రీర్థముకెల్ల భాసిలువాడెవ్వడు యిందేదీక్షగొని ని + ల్నా పూర్వ మారామచంద్రుని సచ్చిష్యుడు నాంజనేయుడను ను + ర్దోషభజంకూనిలుండల శ్రీకృష్ణుని శిష్యుడగుదు యి + ట్లర్థించి వర్తించిరే. 19 చూడుము.

సీ. హనుమంతుడారాము + నాత్మార్థమెరుగంగ
శేవించి భృత్యుడై + జెలగలేదు
అర్జునుండాకాము + నాత్మార్థమెరుగంగ
శేవించి భృత్యుడై + జెలగలేదు
హనుమంతుడారాము + నావహంబందున
శేవించి భృత్యుడై + జెలగలేదు
యర్జునుండాకృష్ణు + నావహంబందున
శేవించి భృత్యుడై + జెలగలేదు
గీ॥ ఆజ్ఞమీరిని సత్కీర్తి + నాంజనేయు
డంద నేడిల నాడు కా + లాంతమందు
కృష్ణ లేవదీసినకీర్తి + శ్రీశీకూర్తి
నందలేడదినాకు ని + పొందలేదు.

నూ—నీవన్ననో యొకరి ప్రేరేపణయేలేక కడు చిన్నతనములోన.

సీ॥ త్రిశంధులనుబాసి + తత్పూర్ణమెరుగంగ
చేత దేశంబుల + దిరిగినావు
చర్చించి గురువుల + స్వారస్యమును గాంచి
కోరి మత్సన్నిధి + జేరినావు
తః శంధులరుదెంచి + తిగవాడ విసకపుడ
మీరి మా శేవలో + దూరినావు
సమయంబునకు నుమ + చయ ఫలములకని
బొమ్మన్న యడవికి + బోయినావు

గీ॥ అచట కష్టంబులుమరిన • యనుభవించి
తుదకచట రాగకాలంబు • ఘోషోగ
బ్రతుకు విడనాడ నిశ్చల • భావమూని
క్షీతిని యశవంగంటివి శిద్ధ • చిత్తశుద్ధి॥

శిద్ధ—అయ్యో! యమరేల నన్నింత గణుతించెదరు.

సీ॥ నేను యీజన్మలో • జ్ఞానండునై నట్టి
కారణంబరయ మీ • కరుణగాదె
నేను మీ సన్నిధి • మూసకవసియించు
కారణంబరయ మీ • కరుణగాదె
కాంతారమునగల్గు • కష్టంబులను జాయు
కారణంబరయమీ • కరుణగాదె
ఘోరదీక్షను మది • గుదురుగానిల్చిన
కారణంబరయ మీ • కరుణగాదె

గీ॥ సాంఖ్య తారకయమనస్కు • సరణి దెలసి
పూర్ణతత్త్వంబు నిత్యమౌ • పూర్ణసిద్ధి
జేసి జన్మరాహిత్య నై • జెలగునట్టి
కారణం బరయంగ మీ • కరుణ గాదె॥

బహు—అవును యిటువినుము.

మ॥ తను తాదేన్ద్రుని మూర్ఖమానసుని స్వాం • తంబుగ్రమత్త ద్విపం
బనసంచారిము సల్పుచుండు పర తి • త్వార్థంబును గాంచు న
జ్ఞను స్వాంతంబు లయంబుజెందుబహుపు • ప్పభాంతభృంగంబు చ
య్యన సంపెంగసుమంబు సోకవలయుం • బోగీతి శిద్ధాభువి॥

హా—కావుననీవు

సీ॥ శ్రీవిరాటపదసర • నీరుహద్వంద్వ పూ
జాసరోవరహంస • సరణినిలచి
శ్రీవిరాటాఖ్య సం • స్మృతివిశేషలక్షి దు
గ్ధాంబుధీ చంద్రు వి • ధంబుదవరి

శ్రీవిరాడ్భక్తి చా • రిప్ర విప్రభుకథా

జలదవార నుయూర • సామ్యమమరి

శ్రీవిరాట్సుఖము • ర్తి భ్యానరాకాని

శాధీశ్వర చకోర • మట్లు జెలగి

గీ॥ అతుల శ్రీవిరాట్ప్రత్యమ్ • తాంబూజాశ

జనిత మకరంద మదభృంగ • మనగవెలిసి

వరమ శ్రీవిరాట్సాయజ్య • వదనువర్ణ

సరసమణి మందిగనివాస • మరయవలయు॥

24

మా—అవిరాట్ప్రభుండు

గీ॥ కన్నులనడుమను • సన్నంబుదిడ్డలో

తిన్నగావే గెడి • వన్నెకాడు

పాభాగమునందు • నీలంబు జ్యోతుల

వాలలాడుచునుండు • వన్నెకాడు

చూపులలోపల్క • పాపల నడుమను

వ్యాపించివే గెడి • వన్నెకాడు

చక్కురాగమునందు • సాక్షాత్కరింపుచు

వైభోగముగవెల్లు • వన్నెకాడు

గీ॥ నిర్వికల్పసమాధిని • నిలచువాడు

నేనువాడనుభేదంబు • లేనివాడు

నచల పరిపూర్ణుడై ధాత్రి • నలరువాడు

అద్వితీయతనీలోన • యమరెచాడు॥

25

మా—వాడే

గీ॥ రహిమహిసస్తావ • రణనవద్వారపు

రబరివేష్టిత హిత • రమ్యుడగుచు

శుద్ధ సాత్వికమునౌ • సూక్ష్మబుద్ధిని మురి

గానొనరించి స • క్రముడునగుచు

విలడకేంద్రియభృత్య • లను వృత్తిగెల్వ ప్ర

మంచమనిత్యప్ర • భావుడగుచు

వటుతురీయ సభా • భవనమున హృదయసిం

హాసనాసీన సం • వాసుడగుచు

గీ॥ పవనచామరముల విద్య • భటులువీవ

దవిలి ప్రాజ్ఞుడు కీర్తి ఛ • త్రంబు నెత్త

నెరుక నడ నద్వివేక హే • చ్చురికెసలుప

ముక్తికామిని వాఁగొంక • మున నసింప

శెలగు బ్రహ్మంబునేనే వ్ర • శిద్ధ శిద్ధ॥

26

మా—ఇప్పుడు నీవు తారక సాంఖ్యామత-యోగంబుల పోంగెరింగి

వృద్ధాప్యండ్లవై తో పంచభూతంబులగుచు గగనత్వంబై యొ

కటినిలవియుండి నకలమూ చోయుటకు తాను యెరుకై యుండి

కనుక పరిపూర్ణం బెరిగించెడి నాలంపుము.

పరిపూర్ణ భోధ.

1 ఈపు ట్ట యలు యేమీలేదు.) యిదిద్వాని శాక్షరీ మహా
మంత్రము॥

2. ఆయెరుకను విశేషించుటకు నీకలలోదో చశరీరాలు యేలాగో
ఆలాగే) యిదియే పంచన శాక్షరీ మహామంత్రము.

3. ఈయిరుపును విశేషించుటకు (నీమూలం లేని శరీరమేమీలేదు.)
యిదియే పంచ శాక్షరీ మహామంత్రము. యింతకన్నను వేరులేదు యిదియే
పూర్ణ భోధ యిచ్చితి ముక్తగాంచుము.

శిద్ధుడు—(చేతులు జోడించి) మహాత్మా నందమానందము.

నీ॥ శ్రీమదఖండ స • చ్చిత్తుస్సుఖ సామ్రాజ్య

బ్రహ్మవతార తు • భ్యం నమోస్తు

అననుసూనైక ది • వ్యానంతకశ్యాణ

బ్రహ్మవతార తు • భ్యం నమోస్తు

విశ్వోద్భవస్థితి • విలయకారణమహా

బ్రహ్మవతార తు • భ్యం నమోస్తు

సకలచరాచర • జంతుజాలాన్వితా

బ్రహ్మవతారి తు • భ్యం నమోస్తు

గీ॥ పరమనిర్గుణ భావతు • భ్యంనమోస్తు
అమరవందితాధీశ తు • భ్యంనమోస్తు
వాదభేదఃకహిత తు • భ్యంనమోస్తు
వరనిరంజనాకార తు • భ్యంనమోస్తు
(అనినమస్కరించును.)

27

బ్రహ్మ—శిద్ధానాగుండగు అల్లాడువలె వీరభద్రుడు.

సీ॥ రాజయోగమెగదా • రంజిల్లు సంసార

జలరాశి దాటించు • సరళినావ

రాజయోగమెగదా • రంజిల్లుయజ్ఞాన

తిమిరాళి నడగించు • దీపకళిక

రాజయోగమెగదా • రంజిల్లు పాపాఘ్న

ఘోరకాంతాన కు • శారమహిమ

రాజయోగమెగదా • రంజిల్లు చతురాంజ

రీంద్రియ జలజక • కీంద్రసమప

గీ॥ సరస వేదనురాళ కా • సారవిమలా

మరయ పక్షిమూర్ఖ నిరీక్ష • శాంజనంబు

నట్టి రాజయోగముబూని • యద్వితీయ

బ్రహ్మవద నిగ్గించుచు • బ్రహ్మనయము॥

28

పా—అని బోధించుటవలన నే నారాజయోగంబువలంబించితి. నీవు

నాయూజ్జ్వలకారము యీ రాజయోగమునందు ప్రసిద్ధిగాంచుము.

సత్యము దప్పకుము. (అని సమాధియందు ప్రవేశించిపోవును.)

శిద్ధుడు—ఆతురతతో, అయ్యా అయ్యా నాకొకకోరికగలదు దీర్చుడు.

బ్రహ్మ— వెనుకకు మరలి, కొంచెము భ్యానమభినయించి, ఆహా తెల

సితి నిత్యము నాపాదుకలు పూజించు కౌతూహలము. నీకుగో

నది. గావున యివిగో గొనుము. అనియిచ్చును.

శిద్ధుడు— మహాప్రసాదమని (అందుకొనును.)

బ్రహ్మ—(సమాధిప్రవేశించును.)

శిద్ధుడు—(బ్రహ్మముగారిని చూచును.)

స॥ ఆనుగుణ్యంబగు దేహవట్టణసుఖంబు • మ్నాంతఃపురంబందు భాం
తిని సోహంబను హంసతూలికవయి • దివ్యంబుగా చిత్తుల
ఘావారావములు జెలంగ రుచుల • వృక్షాంతికాంతక దృఢం
బున కేళి దనియింపబోయితివహా • మూర్తిత్రయబ్రహ్మమా॥29

స॥ సరియైన గురువుల • సన్నిధి వసియించి
శిష్యులు హేతులై • జెలగుగాత
గోవిందయ్య॥ పరతత్త్వమునుగాంచు • ప్రౌఢిచే శిష్యులు
గురువులయాజ్ఞ చే • కూర్చుగాత
శిష్యుల గురువులు • శీఘ్రంబుగా హేతు
వరులనుజేయగా • వ్రబలుగాత
హాశ్య॥ తీవ్రహేతులై • స్థిరభక్తి జరియించు
దాసుల దేవుండు • దనరుగాత

గోవింద॥ ౩॥ భవమభవములు ద్వైతము • ద్వైతములును
యుర్వి సత్తుచిత్తులులేక • యుండుగాక

30

శిష్య॥ భేదహేదంబులునుగాక • సాదరముగ
వెలుగు జోతిర్మయాకార • మలరుగాక॥

(అవనికపడును.) (అందరు నిష్క్రమింతురు.)

(శ్రీ విరాడ్బ్రహ్మర్షణమస్తు.)

14682